

**Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет
Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти**

«Затверджую»

Завідувач кафедри соціальної роботи та
інклюзивної освіти

 Катерина ПЕТРОВСЬКА
«21» вересня 2026 р.

Методичні рекомендації до написання курсових і кваліфікаційних робіт

для здобувачів I (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності І10 Соціальна робота та консультування
(231 Соціальна робота)

Запоріжжя, 2026

Методичні рекомендації до написання курсових і кваліфікаційних робіт для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності І10 Соціальна робота та консультування. Запоріжжя: БДПУ, 2026 рік 67 с.

Розробники:

Попова Анастасія Сергіївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти.

Катерина Володимирівна Петровська, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти.

Захарова Наталя Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти.

Методичні рекомендації затверджені на засіданні кафедри (циклової комісії) соціальної роботи та інклюзивної освіти.

від “21” вересня 2026 року (протокол № 3)

Завідувач кафедри (циклової комісії)

соціальної роботи та інклюзивної освіти

Катерина ПЕТРОВСЬКА

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, методичні рекомендації щодо порядку вибору теми дослідження та її затвердження, складання програми дослідження, використання фактичного та статистичного матеріалу, побудови, структури та оформлення наукових робіт здобувачів вищої освіти, підготовки до попереднього захисту та захист наукової роботи.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Загальні положення до написання курсової/кваліфікаційної роботи	5
Етапи підготовки курсової/кваліфікаційної роботи	7
Загальні рекомендації для написання курсової/кваліфікаційної роботи	9
Структура курсової/кваліфікаційної роботи	9
Вимоги до технічного оформлення курсової/кваліфікаційної роботи	19
Керівництво курсовою/кваліфікаційною роботою здобувача вищої освіти	23
Захист курсової роботи	26
Захист кваліфікаційної роботи	27
Академічна доброчесність під час підготовки та захисту курсової/кваліфікаційної роботи	32
Типові помилки в написанні та оформленні курсової/кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти	36
Заключне слово	37
Додатки	38

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методичні рекомендації є науково-методичним супроводом для написання наукових (курсівих і кваліфікаційних (бакалаврських) робіт для здобувачів I (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності I10 Соціальна робота та консультування (231 Соціальна робота), які навчаються за освітньо-професійними програмами «Соціальна робота та соціальна педагогіка», «Соціальна робота та практична психологія».

Здобувачі вищої освіти, що навчаються за галуззю знань I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення (23 Соціальне забезпечення) та спеціальністю I10 Соціальна робота та консультування (231 Соціальна робота) підтверджують рівень своєї професійної підготовки, засвідчують готовність до самостійної дослідницької роботи у процесі підготовки та написання наукових робіт, що відповідає вимогам Стандарту вищої освіти для підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 231 «Соціальна робота» (Наказ МОН № 557 від 24.04.2019). На другому і третьому курсах здобувачі вищої освіти виконують і захищають курсові роботи, на четвертому курсі – кваліфікаційну бакалаврську роботу.

Теми курсових робіт, які пропонує кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти Факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти БДПУ, сформульовані у такий спосіб, що дають змогу вирішити поставлене перед здобувачем вищої освіти наукове завдання у формі поглибленого реферування кількох важливих праць або співставлення певних наукових концепцій. У процесі написання курсової роботи важливим є те, що здобувач вищої освіти оволодіває практичними дослідницькими навичками, вміннями опрацьовувати та систематизувати різнопланові джерела з досліджуваної проблематики, робити власні узагальнення та логічні висновки, а також оформляти роботу згідно усталеними вимогами. На цьому етапі написання наукових робіт ставиться за мету навчити здобувачів вищої освіти застосовувати елементарні дослідницькі прийоми та методи, розуміти суть і принципи методології наукової праці як такої, чітко розмежувавши її з іншими сферами та формами інтелектуального самовираження.

Дотримання здобувачем вищої освіти усіх вимог до оформлення курсової роботи сприяє формуванню в нього належного стилю наукової роботи, вихованню вимогливості до себе, прищепленню певних навичок проведення наукового дослідження. Під час виконання кваліфікаційної роботи бакалаврського рівня розвивається та закріплюються дослідницькі аналітичні навички, сформовані у здобувачів вищої освіти раніше. Бажано, щоб проблеми, розглянуті в курсових проектах, переросли у кваліфікаційну роботу.

Бакалаврською кваліфікаційною роботою здобувач вищої освіти завершує свою навчальну та наукову підготовку в університеті в рамках конкретного освітнього ступеня. Вона повинна засвідчити професійну зрілість випускника, виявити його загальнонаукову та спеціальну підготовку, довести вміння застосовувати набуті знання для розв'язання конкретних наукових і практичних завдань. Бакалаврська кваліфікаційна робота має бути повноцінним та якісним науковим продуктом, створеним на основі попереднього досвіду написання наукових робіт здобувачів вищої освіти.

Написання випускної кваліфікаційної роботи на першому рівні вищої освіти, її належний захист перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти є одним із головних моментів державної атестації випускників. Підготовлена кваліфікаційна робота із додержанням усіх вимог, які висуваються закладом освіти є однією з підстав отримання освітнього ступеня «магістр».

Процес підготовки та написання наукової роботи (курсівих чи кваліфікаційної роботи) має свої особливості, етапи та обов'язкові складові, чітке і неухильне дотримання яких є запорукою для успішного завершення навчання.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ДО НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ/КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

Курсова робота (курсний проєкт) – це вид самостійної навчально-наукової роботи з елементами дослідження, що виконується здобувачами закладів вищої протягом навчального року з відповідної освітньої-компоненти з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, здобутих за час навчання, та їхнього застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Тематика курсової роботи є частиною наукового пошуку кафедри. Здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, який навчається за освітньо-професійними програмами «Соціальна робота та соціальна педагогіка», «Соціальна робота та практична психологія», протягом навчання пише 2 курсові роботи:

- на 2-му курсі з «Сучасної соціальної роботи»;
- на 3-му курсі з «Технологій соціальної роботи».

Курсові роботи передбачають поступове ускладнення дослідницької діяльності здобувачів. Курсова робота з «Сучасної соціальної роботи» має теоретико-аналітичний характер і передбачає аналіз, систематизацію та порівняння наукових підходів, моделей, практик або інших матеріалів без обов'язкового проведення емпіричного дослідження. Курсова робота з «Технологій соціальної роботи» має дослідницько-прикладний характер та передбачає емпіричну складову; проведення експерименту не є обов'язковим.

За кожним здобувачем закріплюється керівник курсової роботи у межах свого навчального навантаження. Проблеми наукового пошуку, зображені в курсових роботах здобувачів, можуть знайти своє продовження в кваліфікаційних роботах. Цим забезпечується послідовність науково-дослідницької діяльності здобувачів від попередніх курсів до наступних, послідовність засобів і форм її проведення відповідно до логіки навчального процесу.

Кваліфікаційна робота – це самостійне теоретико-прикладне наукове дослідження здобувача, спрямоване на розв'язання спеціалізованої задачі та/або практичної проблеми у галузі соціальної роботи, що виконується на завершальному етапі навчання бакалаврського рівня вищої освіти і є однією з форм підсумкової атестації з метою визначення набутих здобувачем компетентностей та сформованих результатів навчання відповідно до вимог освітньої програми, стандарту вищої освіти.

Мета підготовки та виконання кваліфікаційної роботи узгоджується із Стандартом вищої освіти для підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 231 «Соціальна робота» (Наказ МОН № 557 від 24.04.2019) і передбачає формування здатності у здобувачів вищої освіти розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі соціальної роботи або у процесі навчання, що передбачають здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Кваліфікаційна робота виконується на завершальному етапі навчання здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в університеті та спрямована на вирішення наступних завдань:

- встановлення відповідності набутих здобувачем вищої освіти результатів навчання (компетентностей) вимогам освітньої програми, стандарту вищої освіти та Національної рамки кваліфікацій;
- визначення рівня готовності та спроможності здобувача вищої освіти до самостійної роботи за спеціальністю;
- систематизація теоретичних знань, отриманих у процесі навчання за освітньою програмою, та їх практичне використання при вирішенні конкретних завдань у певній галузі професійної діяльності;
- демонстрація рівня оволодіння методикою досліджень та експерименту, використання сучасних технологій у процесі розв'язання завдань, які передбачені індивідуальним завданням на кваліфікаційну роботу.

Відповідно до Положення «Про кваліфікаційну роботу здобувачів вищої освіти Бердянського державного педагогічного університету» за кожним здобувачем закріплюється науковий керівник з числа професорів і доцентів, який здійснює керівництво здобувачем у написанні кваліфікаційної роботи.

Курсові та кваліфікаційні роботи здобувачів є однією з форм оцінювання практичних навичок розв'язання актуальних завдань соціальної сфери, отриманих здобувачем упродовж навчання, містить елементи новизни в практичній діяльності.

Курсова та кваліфікаційна робота виконується українською мовою, у т.ч. роботи з іноземних мов (крім робіт із мов національних меншин України).

Курсова робота здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти має засвідчити володіння ними основами наукових досліджень; добирати методи дослідження, узагальнювати, аналізувати та систематизувати наукові джерела у відповідній галузі знань; збирати систематизувати і узагальнювати теоретичні та прості емпіричні відомості, самостійно обґрунтовувати висновки, дотримуючись усіх вимог академічної доброчесності.

Основні вимоги до курсової роботи (проєкту)

- Тематика. Має бути прямо пов'язана з тематикою освітніх компонент в ракурсі яких вони пишуться.
- Структура. Чітка структура курсової роботи відповідно до вимог цих Методичних рекомендацій.
- Обсяг. Від 25 до 35 сторінок тексту на конкретну тему, оформлений відповідно до вимог цих Методичних рекомендацій.
- Захист. Обов'язковий публічний захист роботи перед членами кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти.

Кваліфікаційна робота здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти має засвідчити володіння ними методологією наукового дослідження; здатність узагальнювати та аналізувати наукові джерела у відповідній галузі знань; працювати з нормативно-правовими документами; збирати систематизувати і узагальнювати емпіричні відомості; проводити їх статистичний аналіз; самостійно обґрунтовувати висновки, надавати практичні рекомендації за результатами проведеного дослідження, дотримуючись усіх вимог академічної доброчесності.

Основні вимоги до кваліфікаційної роботи

- Тематика. Має бути прямо пов'язана з тематикою освітньо-професійної програми та узгоджена із професійними інтересами здобувача.
- Структура. Чітка структура курсової роботи відповідно до вимог цих Методичних рекомендацій.
- Обсяг. Бакалаврська кваліфікаційна робота – від 35 до 45 сторінок, на конкретну тему, оформлена відповідно до вимог цих Методичних рекомендацій.
- Апробація. Публікація основних результатів кваліфікаційної роботи у збірниках матеріалів конференцій, фахових журналах тощо є перевагою в отриманні оцінки рівня «А».
- Захист. Обов'язковий публічний захист роботи перед членами екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти.

ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ КУРСОВОЇ/КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Назва етапу	Курсова робота	Кваліфікаційна робота (бакалаврська робота)
Підготовчий етап	1. Вибір теми самостійно*; 2. Зустріч з керівником: затвердження теми науковим керівником та обговорення алгоритму роботи; 3. Ознайомлення з літературою по темі; 4. Складання попереднього плану курсової роботи та затвердження його з керівником;	1. Вибір теми самостійно*; 2. Зустріч з керівником: затвердження теми науковим керівником та обговорення алгоритму роботи; 3. Ознайомлення з літературою по темі; 4. Складання попереднього плану кваліфікаційної роботи та затвердження його з керівником;
Робота над текстом	1. Написання вступу та узгодження його з науковим керівником; 2. Теоретичне опрацювання пунктів плану, наповнення їх змістом та узгодження їх з науковим керівником; 3. Написання висновків до розділів та загальних висновків та узгодження їх з науковим керівником; 4. Систематизація додатків та ілюстративного матеріалу до курсової роботи та узгодження їх з керівником; 5. Внесення правок відповідно до рекомендацій наукового керівника протягом усього етапу роботи над текстом та узгодження їх з науковим керівником.	1. Написання вступу та узгодження його з науковим керівником; 2. Теоретичне опрацювання пунктів плану, наповнення їх змістом та узгодження їх з науковим керівником; 3. Написання висновків до розділів та загальних висновків та узгодження їх з науковим керівником; 4. Систематизація додатків та ілюстративного матеріалу до кваліфікаційної роботи та узгодження їх з керівником; 5. Внесення правок відповідно до рекомендацій наукового керівника протягом усього етапу роботи над текстом та узгодження їх з науковим керівником.
Етап оформлення роботи	1. Складання списку використаних джерел; 2. Літературне оформлення, редагування тексту та форматування тексту відповідно до вимог; 3. Декларування використанні ІІІ. 4. Остаточне узгодження готової роботи .	1. Складання списку використаних джерел; 2. Літературне оформлення, редагування тексту та форматування тексту відповідно до вимог; 3. Декларування використанні ІІІ. 4. Остаточне узгодження готової роботи .
Підготовка до захисту	1. Подання готової роботи на перевірку на наявність/відсутність плагіату викладачу; 2. Доопрацювання роботи за необхідності та її повне	1. Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі 2. Подання готової роботи на перевірку на наявність/відсутність плагіату; 3. Доопрацювання роботи за

	завершення для подання на кафедру; 3. Підготовка тез доповіді на захист та мультимедійного супроводу у вигляді презентації на захист та узгодження з науковим керівником;	необхідності та її повне завершення для подання на кафедру; 4. Підготовка тез доповіді на захист та мультимедійного супроводу у вигляді презентації на захист та узгодження з науковим керівником; 5. Підготовка супровідних документів;
Захист	1. Захист курсової роботи у визначений розкладом заліково-екзаменаційної сесії час.	1. Захист кваліфікаційної роботи перед членами ДЕК

*Здобувачі вищої освіти самостійно обирають тему курсової/кваліфікаційної роботи із запропонованого кафедрою переліку (див. Додаток Є.1, Є.2, Є.3) або формулюють спільно з науковим керівником. Допускається внесення змін до теми, враховуючи пропозиції здобувачів вищої освіти, але у такому випадку здобувач вищої освіти має узгодити обрану тему з науковим керівником та затвердити ці зміни на кафедрі. Назва роботи повинна бути, по можливості, короткою (не більше 10-12 слів), відповідати напряму підготовки, спеціальності І10 Соціальна робота та консультування (231 Соціальна робота) та освітньо-професійній програмі, вказувати на мету дослідження і його завершеність та бути на всіх етапах узгоджена з науковим керівником.

Під час першої консультації з науковим керівником уточнюється тема роботи, план дослідження, інструментарій, методи, основна література тощо. При цьому важливо, щоб тема наукової роботи не співпадала із темами, висвітленими у навчальній літературі, кваліфікаційна робота не повинна повторювати тематику попередніх (вже захищених) кваліфікаційних робіт/поданих та виграних проєктів. Такий підхід зорієнтований на стимулювання самостійного творчого наукового дослідження.

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ/КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Перед виконанням наукової роботи здобувач вищої освіти повинен ознайомитися з основними вимогами до її написання та оформлення. Будь-яка наукова робота повинна мати ознаки самостійного дослідження. Важливо, щоб науковому дослідженню та написанню були притаманні: чіткість і логічна послідовність викладення матеріалу; переконливість аргументації; стислість і точність формулювань, які виключають можливість неоднозначного тлумачення; висвітлення експериментальних методик; конкретність викладення результатів дослідження; обґрунтованість рекомендацій та пропозицій.

Після обрання теми наукової роботи здобувач вищої освіти повинен визначити мету та основні завдання, які він прагне виконати для того, щоб ґрунтовно дослідити окреслену проблему. Написання курсової, бакалаврської роботи починається з визначення та висвітлення основного питання кожного розділу. Матеріал роботи може бути вичерпним, а зміст правильно розкритим, якщо здобувач попередньо вивчив наукові праці українських та зарубіжних вчених з досліджуваної ним проблеми. При написанні роботи здобувач вищої освіти повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких він бере цитати, матеріали або окремі результати. Необхідно дотримуватися правил цитування, оформлення зносок, списку використаної літератури.

У роботі повинні бути відображені:

- актуальність тематики та відповідність сучасному стану науки;
- обґрунтування вибраного напрямку дослідження та методів, якими ці дослідження здійснюються; аналіз та узагальнення наявних наукових результатів;
- наукова та практична цінність виконаної роботи.

Роботи здобувачів вищої освіти повинні містити елементи дослідження:

- вивчення достатньої кількості опублікованих джерел (книг, журнальних статей та інших розробок) вітчизняних і зарубіжних авторів;
- систематизація та аналіз різних думок і підходів, формування власної точки зору на проблему, яка вивчається;
- порівняння теоретичних поглядів вчених і практичної діяльності вітчизняних і зарубіжних шкіл соціальної роботи; розробка методик і проведення експериментів; оформлення висновків та рекомендацій.

Вміння обґрунтовано представити матеріал свідчить про сформованість знань і переконань у здобувача вищої освіти, про їх системність та свідоме засвоєння. Курсова, бакалаврська та магістерська роботи повинні бути написані унормованою літературною мовою, з використанням наукової термінології, без зловживання цитатами, запозиченими із статей, підручників та з електронних джерел. У роботі не повинно бути граматичних та стилістичних помилок.

Структура курсової/кваліфікаційної роботи

Структура курсової роботи	Структура кваліфікаційної роботи
Титульний аркуш Зміст Перелік скорочень, умовних позначень, термінів (за необхідності) Вступ РОЗДІЛ 1. [Назва] – теоретичний розділ 1.1. [Назва] 1.2. [Назва]	Титульний аркуш Зміст Перелік скорочень, умовних позначень, термінів (за необхідності) Зміст Вступ РОЗДІЛ 1. [Назва] – теоретичний розділ 1.1. [Назва]

Висновки до першого розділу РОЗДІЛ 2. [Назва] – теоретико-аналітичний / емпіричний (дослідницько-прикладний) 2.1. [Назва] 2.2. [Назва] Висновки до другого розділу ВИСНОВКИ ДЕКЛАРАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ГШІ (GAIDeT) СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ДОДАТКИ	1.2. [Назва] Висновки до першого розділу РОЗДІЛ 2. [Назва] – експериментальний розділ 2.1. [Назва] 2.2. [Назва] Висновки до другого розділу ВИСНОВКИ ДЕКЛАРАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ГШІ (GAIDeT) СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ДОДАТКИ Завдання на кваліфікаційну роботу
---	---

Деталізація структури курсової/кваліфікаційної роботи

Рекомендується така структура курсової/кваліфікаційної роботи: титульний аркуш; зміст; перелік умовних позначень, символів, одиниць скорочень і термінів (за необхідності); вступ; основна частина (суть роботи); висновки; декларація використання ГШІ (GAIDeT); список використаних джерел (перелік посилань); додатки (за необхідності).

До змісту включають структурні елементи у такому порядку: перелік умовних позначень, символів, одиниць скорочень і термінів (за необхідності).

Титульний аркуш є першою сторінкою роботи, який містить:

- найменування вищого навчального закладу, факультету, кафедри, де виконана робота;
- назву роботи;
- прізвище, ім'я, по батькові автора та його статус;
- науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника;
- місто та рік подання роботи до захисту.

З цього аркуша починається загальна нумерація сторінок роботи, але номер сторінки на ньому не вказується. Приклад оформлення титульної сторінки наведено у додатку А.

Зміст подають безпосередньо після титульного аркуша, починаючи з нової сторінки. Вступ; послідовно перелічені найменування всіх розділів, підрозділів і пунктів (якщо вони мають заголовки) змісту роботи; висновків до розділів; висновків; список використаних джерел; назви додатків і номери сторінок, які містять початок відповідного матеріалу. Зразок змісту наведено у додатку Б.1, Б.2.

Структура курсової роботи складається з двох розділів. У курсовій роботі з «Сучасної соціальної роботи» обидва розділи мають теоретико-аналітичний характер. У курсовій роботі з «Технологій соціальної роботи» перший розділ є теоретичним, другий — емпіричним (дослідницько-прикладним).

Перелік умовних позначень складають за умови повторення таких позначень, як символи, аббревіатури, скорочення, що не є загально-прийнятими, більше трьох разів у тексті. Цей перелік розміщують безпосередньо після змісту, починаючи з нової сторінки. Інакше — розшифровку цих елементів наводять у тексті там, де вперше згадують. У випадку, коли у роботі використовується специфічна термінологія чи вживаються

маловідомі скорочення, нові символи, позначення і таке інше, то їхній перелік може бути поданий у вигляді окремого списку, що розміщують перед вступом. Перелік друкують двома колонками, у них зліва за абеткою наводять скорочення, справа – детальне тлумачення.

Вступ розташовують після переліку умовних позначень (якщо він є), починаючи з нової сторінки. У вступі до наукової роботи розкривають сутність і стан наукової проблеми та її значущість, підстави та вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження/подання заявки на конкурс.

Вступ розкриває загальну характеристику наукової роботи і містить: актуальність, мету і завдання дослідження, його об'єкт, предмет, гіпотезу, методологію, структуру наукової роботи тощо.

Актуальність дослідження містить критичний аналіз та порівняння з відомими підходами до розв'язання проблеми, що дозволяє обґрунтувати її необхідність і доцільність для розвитку відповідної галузі науки України.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, і обране для вивчення. Предмет дослідження міститься в межах об'єкта.

Предмет і об'єкт дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Сукупність особливих законів і закономірностей функціонування і розвитку об'єкта дослідження складає предмет даної конкретної науки. Предметом пізнання вважають зафіксовані і включені в процес практичної діяльності людини сторони, властивості і відносини об'єкта, досліджувані з визначеною метою в даних обставинах і умовах.

Таким чином, предмет дослідження є більш вузьким за своїм розумінням, ніж об'єкт. *Предмет* є частиною, стороною, аспектом, елементом об'єкта. Наприклад, об'єктом дослідження може бути система соціального захисту населення, а предметом дослідження – особливості, закономірності формування системи соціального захисту населення в конкретному регіоні у визначений період часу.

Мета дослідження випливає із проблеми, тобто ціль дослідження полягає у тому, щоб розв'язати якусь проблему. Мета дослідження може бути пов'язана із:

- обґрунтуванням системи заходів, спрямованих на вирішення проблеми;
- обґрунтуванням закономірностей загального або часткового характеру.
- виявленню комплексу умов успішного вирішення деяких завдань;
- обґрунтуванням підходів до вирішення проблеми;
- добором оптимального обсягу фактів, логіки розкриття змісту даного явища тощо.

Формулювання мети може здійснюватися за формулою – теоретично обґрунтувати + предмет дослідження + розробити та експериментально перевірити + те, що буде складовою експерименту (модель, технологія тощо) + задля(вказати бажаний результат).

Для теоретичних курсових робіт може бути використана наступна формула: теоретично обґрунтувати + предмет дослідження + задля(вказати бажаний результат).

Можлива постановка і більш часткових цілей дослідження. Наприклад, можна поставити за мету: виявити умови раціонального використання методів соціально-педагогічної роботи; визначити ефективну систему заходів, спрямованих на забезпечення індивідуального підходу до клієнтів; установити найбільш загальний алгоритм вирішення зазначеного професійного завдання; обґрунтувати критерії добору змісту діяльності соціального педагога, досліджувати методику прогнозування і т.д.

Гіпотеза дослідження.

Існують два типи гіпотез:

- описового характеру з вказівкою причин і можливих наслідків;

- пояснювального, коли розкриваються можливі наслідки з визначених факторів, а також умов, за яких ці наслідки обов'язково відбудуться, тобто розкривається, у силу яких причин і обставин дане дослідження має місце.

Гіпотеза не може містити очевидні положення, які не потребують доказів, у формулюванні гіпотези не повинна йти мова про обґрунтування норми („повинна належати”, „повинна розвиватися”, „необхідно організувати”, „варто домогтися” тощо). Гіпотеза – припущення чогось, що дозволяє успішно вирішувати те чи інше завдання.

Реалізація поставленої мети та доведення гіпотези передбачають розв'язання певних *завдань дослідження* (у курсовій роботі має бути 3-4 завдання, у кваліфікаційній роботі їх має бути до 5).

Завдання дослідження можуть містити в собі наступне (у залежності від характеру наукової проблеми):

- вирішення зазначених теоретичних питань, що входять у загальну проблему (виявлення сутності досліджуваного поняття; подальше удосконалення його визначення; розробка критеріїв ефективності тощо) ;
- експериментальне вивчення практики вирішення даної проблеми (виявлення її визначеного стану, недоліків і суперечностей тощо);
- обґрунтування необхідної системи заходів щодо вирішення поставленої мети;
- експериментальна перевірка запропонованої системи заходів з погляду відповідності її критеріям оптимальності (ефективності);
- розробка методичних рекомендацій.

Завдання дослідження повинні бути відносно рівнозначні, не слід розташовувати поруч великі і часткові завдання, що є елементом попередніх.

Неодмінною вимогою до наукової роботи є логічна відповідність назви теми дослідження, об'єкта, предмета, цілей і завдань дослідження структурі роботи. Сукупність висунутих завдань повинна відображати мету і змісту дослідження, що, у свою чергу, відповідає проблемі дослідження. Формулювання завдань розпочинається зі слів: проаналізувати/дослідити/вивчити/схарактеризувати/розробити/експериментально перевірити.

З метою вирішення поставлених завдань використовуються комплекс загальнонаукових педагогічних та психологічних методів теоретичного та емпіричного дослідження. Вибір *методів дослідження* при виконанні наукової роботи не є довільним, а визначається особливостями окреслених ними завдань, специфікою змісту проблем і можливостями дослідження. Їх коротко перераховують та змістовно визначають, що саме досліджувалося за допомогою того чи іншого методу.

Структура наукової роботи розкриває її структурні елементи. Наприклад, вступ, два розділи, загальні висновки, список використаних джерел, додатки. Необхідно вказати повний обсяг сторінок курсової/кваліфікаційної роботи, кількість уміщених таблиць і рисунків, кількість самостійних сторінок тексту, які вони займають, а також кількість найменувань, зазначених у списку використаних джерел.

Основна частина

Суть роботи викладають, поділяючи матеріал на розділи. Кожний розділ починається з нової сторінки. Зміст розділів основної частини повинен відповідати темі роботи та повністю її розкривати.

У розділах основної частини наукової роботи подається (рис.1, 2, 3):

- огляд літератури за темою, характеристика базових понять теми, огляд нормативно-правової бази, і вибір напрямків досліджень;
- виклад загальної методики і основних методів досліджень;
- відомості про проведені дослідження (теоретичні чи експериментальні);
- аналіз та узагальнення результатів досліджень.

Основна частина наукової роботи зазвичай складається з кількох розділів і підрозділів до них. Кожний підпункт/підрозділ повинен містити закінчену інформацію, завершуватися логічними та чіткими висновками. Повні докази або наочність дослідження можна розмістити у додатках. Кожен підрозділ закінчується висновками до підрозділу

В першому розділі (теоретичному) подають аналіз вітчизняної та закордонної літератури за темою, відомості про проведені теоретичні або експериментальні дослідження, характеристику базових понять теми, огляд нормативно-правової бази.

В другому розділі (теоретичному, на 2-му курсі) можуть розкриватися окремі аспекти досліджуваної теми, порівнюватися різні явища або явища у різних країнах чи різних часових проміжках тощо.

У другому розділі курсової роботи з «Технологій соціальної роботи» (емпіричному, дослідницько-прикладному) подають організацію, методи та результати власного емпіричного дослідження, їх аналіз і узагальнення, а також практичні рекомендації. Залежно від мети та завдань робота може передбачати апробацію окремих елементів технології; проведення експерименту не є обов'язковим.

Наукова робота повинна містити принципово новий матеріал або узагальнення раніше відомих положень з інших наукових позицій, в іншому аспекті. Потрібно застосовувати загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, правомірність використання яких всебічно обґрунтовується у кожному конкретному випадку їх використання. Необхідно наводити вагомий і переконливий докази на користь обраної концепції, всебічно аналізувати і обґрунтовано критикувати протилежні їй позиції.

Наукову інформацію в роботі потрібно викладати якомога докладніше, розкриваючи хід і результати дослідження з детальним описом його методики. Повнота наукової інформації повинна відбиватись у деталізованому фактичному матеріалі з обґрунтуваннями, гіпотезами, теоретичними узагальненнями.

Матеріали роботи повинні містити конкретні, чітко сформульовані рекомендації, спрямовані на вдосконалення наявного стану досліджуваної проблеми. Виклад матеріалу основної частини має бути логічно структурований і впорядкований відповідно до провідної ідеї дослідження.

Загальна структура змісту для теоретичної курсової:**ЗМІСТ****ВСТУП**

РОЗДІЛ 1. [НАЗВА] – цей розділ є теоретичним, він передбачає розкриття теоретичних моментів Вашого дослідження

1.1. [НАЗВА]

1.2. [НАЗВА]

1.3. [НАЗВА]

В цих підпунктах розкриваються та інтерпретуються основні поняття Вашого дослідження за складовими поняттями теми + історичний огляд теми + огляд літератури + огляд нормативно-правових документів. **Кількість підпунктів від 2 до 4-5**

Висновки до першого розділу – систематизація та узагальнення інформації по розділу 1. Увага! Жодних нових даних та фактів

РОЗДІЛ 2. [НАЗВА] – цей розділ є теоретичним, він може передбачати аналіз/порівняння/

2.1. [НАЗВА]

2.2. [НАЗВА]

2.3. [НАЗВА]

Порівняння досвіду з Україною, порівняння історії та сучасності, розкриття практичних аспектів 1-го розділу, рекомендації. **Кількість підпунктів від 2 до 4**

Висновки до другого розділу – систематизація та узагальнення інформації по розділу 2. Увага! Жодних нових даних та фактів

ВИСНОВКИ - систематизація та узагальнення інформації по двум розділам

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Зміст наукової роботи

Рис. 1. Загальна структура змісту теоретичної курсової роботи

Загальна структура змісту для практичної/експериментальної курсової:**ЗМІСТ****ВСТУП**

РОЗДІЛ 1. [НАЗВА] – цей розділ є теоретичним, він передбачає розкриття теоретичних моментів Вашого дослідження

1.1. [НАЗВА]

1.2. [НАЗВА]

1.3. [НАЗВА]

В цих підпунктах розкриваються та інтерпретуються основні поняття Вашого дослідження за складовими поняттями теми + історичний огляд теми + огляд літератури + огляд нормативно-правових документів. **Кількість підпунктів від 2 до 4-5**

Висновки до першого розділу – систематизація та узагальнення інформації по розділу 1. Увага! Жодних нових даних та фактів

РОЗДІЛ 2. [НАЗВА] – цей розділ є експериментальним

2.1. [НАЗВА]

2.2. [НАЗВА]

2.3. [НАЗВА]

Ідея: що експериментуємо – треба придумати на основі теми
Описується програма дослідження/експерименту (етапи, методики) + опис програми/моделі/технології, яка експериментується + аналізуються отриманні дані + рекомендації для застосування ідеї на основі отриманих даних. **Кількість підпунктів – від 2 до 4**

Висновки до другого розділу – систематизація та узагальнення інформації по розділу 2. Увага! Жодних нових даних та фактів

ВИСНОВКИ - систематизація та узагальнення інформації по двум розділам

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Зміст наукової роботи

Рис. 2. Загальна структура змісту курсової роботи з експериментальною частиною

Загальна структура змісту для традиційної кваліфікаційної роботи

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. [НАЗВА] – цей розділ є теоретичним, він передбачає розкриття теоретичних моментів Вашого дослідження

1.1. [НАЗВА]

1.2 [НАЗВА]

1.3. [НАЗВА]

В цих підпунктах розкриваються та інтерпретуються основні поняття Вашого дослідження за складовими поняттями теми + історичний огляд теми + огляд літератури + огляд нормативно-правових документів.
Кількість підпунктів від 2 до 4-5

Висновки до першого розділу – систематизація та узагальнення інформації по розділу 1. Увага! Жодних нових даних та фактів

РОЗДІЛ 2. [НАЗВА] – цей розділ є експериментальним

2.1. [НАЗВА]

2.2. [НАЗВА]

2.3. [НАЗВА]

Ідея: що експериментуємо – треба придумати на основі теми
Описується програма дослідження/експерименту (етапи, методики) + опис програми/моделі/технології, яка експериментується + аналізуються отриманні дані + рекомендації для застосування ідеї на основі отриманих даних. Кількість підпунктів – від 2 до 4

Висновки до другого розділу – систематизація та узагальнення інформації по розділу 2. Увага! Жодних нових даних та фактів

ВИСНОВКИ - систематизація та узагальнення інформації по двум розділам

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Рис. 3. Загальна структура змісту традиційної кваліфікаційної роботи

Висновки

У курсовій/кваліфікаційній роботі висновки пишуться до кожного підрозділу та загальні.

У кваліфікаційній роботі є висновки до першого, до другого розділів та загальні висновки.

Висновки до підрозділів курсової/кваліфікаційної роботи – це підсумкові твердження, що узагальнюють основні результати дослідження та роблять акцент на ключових аспектах, які були розглянуті в підрозділі.

Висновки до підрозділів розміщуються після кожного підрозділу, виділяються заголовком наприклад "Висновок до першого розділу".

Загальні висновки курсової/кваліфікаційної роботи – це підсумковий розділ вашої роботи, де ви узагальнюєте основні результати проведеного дослідження, робите висновки щодо досягнення поставлених цілей і завдань, та формулюєте пропозиції або рекомендації для подальших дій.

Основні аспекти, які зазвичай включаються в загальні висновки курсової/кваліфікаційної роботи:

Підсумок результатів.

- короткий виклад того, що було досягнуто в рамках роботи. Наприклад, чи були досягнуті поставлені цілі, чи вдалося вирішити заявлені проблеми, які гіпотези підтвердилися.

Аналіз виконаної роботи.

- оцінка використаних методів, підходів, а також обґрунтування того, наскільки вони були ефективними.

Значення отриманих результатів.

- опис важливості отриманих результатів для науки, практики або суспільства. Тут можна також зазначити, як результати можуть бути використані на практиці або які відкриття можуть зробити подальші дослідження.

Рекомендації.

- пропозиції щодо подальших досліджень, практичних кроків або можливих напрямів розвитку теми.

Оцінка перспектив.

- оцінка перспектив впровадження результатів, розвитку теми або подальшого дослідження.

Важливо! Висновки пишуться відповідно до завдань дослідження, визначених у вступі курсової/кваліфікаційної роботи.

Загальні висновки допомагають підсумувати всю роботу, продемонструвати досягнення та дати напрямок для майбутніх дій або досліджень.

Загальні висновки розташовують безпосередньо після викладення суті роботи, починаючи з нової сторінки. Текст висновків можна поділяти на пункти.

Декларація використання ГШІ (GAIDeT)

Суттєве використання ШІ підлягає обов'язковому розкриттю у курсовій/кваліфікаційній роботі відповідно до нормативних документів Бердянського державного педагогічного університету: Політика БДПУ щодо використання ШІ в дослідженнях; Рекомендації GAIDeT для прозорого розкриття внесків ШІ (Generative AI Delegation/Disclosure Taxonomy); Положення про використання ШІ в освітньому процесі БДПУ. Розкриття здійснюється шляхом подання відповідної декларації у тексті роботи. Недеклароване суттєве використання ШІ розглядається як порушення академічної доброчесності згідно з університетськими політиками.

Місце розміщення: окремий розділ «Декларація використання генеративного ШІ (GAIDeT)» подається перед розділом «Список використаних джерел».

Що саме декларуємо

1. Інструмент(и) і версія(ї) ШІ та дати використання (напр., ChatGPT-5, Claude, Gemini; дата/дати).
2. Делеговані завдання, які були передані ШІ за таксономією GAIDeT (переклад, стилістичне редагування, резюмування, підготовка коду тощо) і рівень людського нагляду.
3. Відповідальність автора(ів) за зміст і результати; ШІ не є і не може бути автором/співавтором.
4. Дотримання етики та безпеки даних: заборона передавати персональні/чутливі дані у неконтрольовані сервіси; обов'язкова критична перевірка виходів ШІ.

Як згенерувати декларацію (коротка інструкція)

1. Перейдіть до GAIDeT Declaration Generator:
UA: <https://panbibliotekar.github.io/gaidet-declaration/index-uk.html>
EN: <https://panbibliotekar.github.io/gaidet-declaration/>
2. Вкажіть ПІБ автора(ів).
3. Оберіть інструмент(и) ГШІ, зазначте версію(ї) та дати використання.
4. Позначте делеговані завдання зі списку таксономії GAIDeT; за потреби додайте короткий коментар.
5. Натисніть «Згенерувати» і вставте сформований текст у розділ декларації своєї роботи (або на останній слайд презентації під час захисту).

Примітка. Зразок тексту декларації (шаблон), який вставляється у текст курсової/кваліфікаційної роботи, наведено у Додатку Г. Якщо ви використовуєте цей інструмент або таксономію у своєму дослідженні, будь ласка, цитуйте джерело у списку використаних джерел Вашої курсової/кваліфікаційної роботи:

1. Suchikova, Y., Tsybuliak, N., & Teixeira da Silva, J. A. & Nazarovets, S. (2025). GAIDeT (Generative AI Delegation Taxonomy): A taxonomy for humans to delegate tasks to generative artificial intelligence in scientific research and publishing. Accountability in Research, in press. <https://doi.org/10.1080/08989621.2025.2544331>

Список використаних джерел

Наукове дослідження завершується списком використаних джерел, який починається з нової сторінки. До списку використаних джерел включають лише ті джерела, які були фактично використані під час підготовки кваліфікаційної роботи (проєкту) та на які є відповідні посилання в тексті. Відомості про джерела подаються з повним бібліографічним описом.

Посилання на використані джерела в тексті кваліфікаційної роботи (проєкту) наводять у квадратних дужках із зазначенням порядкового номера джерела у списку та, за необхідності, сторінки, наприклад: [1, с. 35]. Усі запозичені ідеї, положення, твердження, результати досліджень, статистичні дані, таблиці, рисунки та інша інформація, яка не є результатом власної роботи здобувача, мають супроводжуватися належним посиланням на першоджерело. Вимога щодо обов'язкового посилання на джерело при використанні чужих ідей, розробок, тверджень та відомостей є складовою академічної доброчесності.

Список використаних джерел подають в алфавітному порядку. Бібліографічний опис джерел оформлюють відповідно до вимог ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (додаток Г).

Для оформлення бібліографічних посилань і списку використаних джерел може використовуватися сервіс Grafiati. Використання автоматизованого сервісу не звільняє здобувача від необхідності перевірити правильність і повноту сформованого бібліографічного опису та його відповідність вимогам ДСТУ 8302:2015.

Кількість та якість використаних джерел. Список використаних джерел для курсової роботи має містити не менше 25 джерел, а для кваліфікаційної бакалаврської роботи не менше 35. Кількість джерел може бути більшою залежно від тематики, мети, завдань та специфіки кваліфікаційної роботи (проєкту).

Джерельна база має бути актуальною, релевантною темі та достатньою для її теоретичного, методологічного й практичного обґрунтування. До списку можуть включатися наукові публікації, нормативно-правові акти, офіційні статистичні дані, аналітичні та методичні матеріали, звіти, міжнародні документи та інші достовірні джерела відповідно до тематики роботи.

У кваліфікаційному проєкті (грантово-проєктній заявці) до джерельної бази також можуть включатися документи грантодавця, умови та документація відповідного грантового конкурсу, програмні документи, звіти, результати оцінювання потреб та інші матеріали, використані для аналітичного обґрунтування і розроблення грантово-проєктної заявки.

Перевагу слід надавати сучасним науковим і професійним джерелам, насамперед опублікованим протягом останніх п'яти років, а також актуальним нормативно-правовим, статистичним та аналітичним матеріалам. Використання більш ранніх джерел допускається, якщо вони мають фундаментальне значення для досліджуваної проблеми, містять першоджерельні положення або зберігають наукову чи практичну актуальність.

Доцільним є використання сучасних зарубіжних іншомовних наукових джерел, зокрема публікацій, представлених у міжнародних наукометричних базах та інших авторитетних академічних ресурсах. Це також безпосередньо узгоджується з ПР-3 ОПП, який передбачає застосування іноземних джерел під час виконання науково-дослідних і прикладних завдань.

Використання джерел інформації держави-агресора

У зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації проти України та відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України, викладених у листі від 25.10.2024 № 1/19894-24 «Про використання джерел інформації, створених на території держави-агресора», під час підготовки кваліфікаційних робіт (проектів) не допускається використання та цитування джерел інформації держави-агресора, зокрема наукових і навчальних видань, опублікованих на території Російської Федерації, матеріалів російських наукових та освітніх установ, а також джерел, що містять пропагандистські наративи, ідеологічно зумовлений або необ'єктивний виклад інформації. Особливої уваги потребують джерела, опубліковані після початку збройної агресії Російської Федерації проти України у лютому 2014 року. МОН прямо пов'язує таке обмеження з протидією інформаційним загрозам і ворожій пропаганді.

Як виняток, використання та цитування окремого джерела інформації держави-агресора може допускатися лише у вмотивованих випадках, якщо:

- джерело є безпосереднім об'єктом критичного наукового аналізу, порівняння або інтерпретації;
- його використання необхідне для дослідження та критичного спростування пропагандистських, дезінформаційних чи інших ворожих наративів;
- звернення до такого джерела об'єктивно зумовлене предметом дослідження та не може бути замінено релевантним українським або іншим зарубіжним джерелом.

У таких випадках використання джерела має бути науково обґрунтованим, мінімально необхідним і погодженим з науковим керівником, а характер та мета його використання мають бути зрозумілими з контексту кваліфікаційної роботи (проекту).

Наявність перекладу, передруку або розміщення матеріалу на іншому інформаційному ресурсі сама по собі не змінює походження першоджерела. За наявності можливості використання первинного українського, міжнародного або іншого авторитетного джерела слід посилатися безпосередньо на нього, а не на його відтворення у джерелах держави-агресора.

Додатки

Додатки необхідно починати з нової сторінки. У додатках вміщуються матеріали, які:

- є необхідним для повноти роботи, але включення його до основної частини роботи може змінити логічне та впорядковане уявлення про роботу;
- не може бути послідовно розміщений в основній частині роботи через великий обсяг або способи відтворення;
- може бути вилучений для широкого кола читачів, але є необхідним для фахівців.

У додатки наукової роботи, за необхідності, можна включити допоміжний матеріал, потрібний для повноти сприйняття змісту дослідження, зокрема:

- проміжні математичні доведення, формули та розрахунки;
- таблиці додаткових цифрових даних;
- інструкції, методики, опис алгоритмів і програм розв'язання задач на комп'ютерах, розроблених під час роботи над дослідженням;
- ілюстрації допоміжного характеру;
- додатковий перелік джерел, на які не було посилань у роботі, але які можуть викликати інтерес.

Додатки розміщують у порядку появи посилань на них у тексті роботи. Кожний додаток починається з нової сторінки, повинен мати заголовок, що друкується угорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. Над заголовком посередині рядка друкується слово “Додаток” і велика літера, якою позначається цей

додаток. Додатки позначають не цифрами, а великими літерами української абетки (А, Б, В і т.д.). Текст кожного додатка може бути поділений на розділи, що нумерують у його межах (наприклад А.1, А.2, тобто 1-й та 2-й відповідно розділи додатку А).

ВИМОГИ ДО ТЕХНІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ/КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Курсову/кваліфікаційну роботу здобувачі вищої освіти виконують самостійно, дотримуючись рекомендованої структури та вимог до технічного оформлення.

Кожну структурну частину роботи починають з нової сторінки. Заголовки структурних частин роботи “ЗМІСТ”, “ВСТУП”, “РОЗДІЛ”, “ВИСНОВКИ”, “СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ”, “ДОДАТКИ” друкуються великими літерами симетрично до тексту.

Заголовки підрозділів друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Після назви заголовка крапка не ставиться. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Після заголовка (за винятком заголовка пункту) та текстом пропускають один рядок. Кожну структурну частину роботи слід починати з нової сторінки (зміст, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел, додатки).

Сторінки, розділи, параграфи, пункти, рисунки, таблиці нумеруються арабськими цифрами без знака №. Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться. Нумерацію починають зі сторінки “ВСТУП”, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки у кінці.

Зміст, перелік умовних позначень, перші сторінки вступу, висновків, списку використаних джерел і літератури, розділів не нумерують, але включають у загальну нумерацію. Номер розділу ставиться після слова “РОЗДІЛ”, після номера крапка не ставиться, потім з нового рядка друкується заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Після номера підрозділу (параграфа) ставиться крапка, наприклад: “2.3.” (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку записують заголовок підрозділу (параграфа).

Курсова, кваліфікаційна робота набирається на комп’ютері через 1,5 інтервали (29-30 рядків на сторінці) і друкується з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм). Мінімальна висота шрифту 1,8 мм. Можна також використовувати для таблиць та ілюстрацій папір формату А3. Обсяг курсової роботи на 2-му курсі – 20 - 25 сторінок. Рекомендований обсяг курсової роботи на третьому курсі – 25 – 35 сторінок, бакалаврської кваліфікаційної роботи – від 35 до 45 сторінок. Обсяг може мати відхилення в межах не більше +/- 30%. В облікований обсяг роботи не включається список використаних джерел та додатки.

Друкуючи роботу, необхідно залишати поля: ліве – не менше 25 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє і нижнє – не менше 20 мм. Оптимально залишати поля: ліве – 3 см, праве – 1,5 см, верхнє і нижнє - 2 см (див. *додаток В*). Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту роботи повинна бути однаковою. Стандарт комп’ютерного шрифту: Times New Roman, розмір шрифту 14. Ілюстративні матеріали повинні відповідати формату А4, їх включають до загальної нумерації сторінок роботи, якщо вони розміщуються по тексту роботи, або розміщують, як звичайно, у додатках.

Окремі слова, формули, знаки, які вписуються у друкований текст, мають бути чорного кольору; щільність вписаного тексту має максимально наближатися до щільності основного тексту роботи.

Прізвища, назви установ, організацій та інші власні назви у науковій роботі наводяться мовою оригіналу. Скорочення слів і словосполучень вживаються відповідно до стандартів з бібліотечної та видавничої справи.

Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, фотознімки) і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, малюнок розміри яких більше формату А4, враховуються як одна сторінка і розміщується у відповідних місцях після згадування в тексті або у додатках.

На всі ілюстрації мають бути посилання у роботі. Якщо ілюстрації створені не автором роботи, необхідно при поданні їх у роботі дотримуватися вимог чинного законодавства про авторські права.

Фотознімки розміром менше за формат А4 мають бути наклеєні на аркуш білого паперу формату А4.

У роботах необхідно обов'язково подавати посилання на джерела та літературу, використану при написанні роботи. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього. Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок з джерела, на яке дано посилання в роботі.

Посилання в тексті записуються у квадратних дужках [7,23,45,87] або використовуються посторінкові виноски, у яких вказуються вихідні дані видання, на яке посилається автор. Посилаються на джерело та сторінку (крім газетних статей і випадків, коли посилаються на джерело загалом).

Наприклад:

1. Дослідник М.Фірсов розширює розуміння суті соціальної роботи, включаючи в неї як допомогу, розвиток власних ресурсів, в системі соціокультурних і психосоціальних взаємодій і відносин різних суб'єктів [17].
2. Методи соціальної роботи – „це сукупність технологій, дослідницьких і терапевтичних процедур, способів діяльності, за допомогою яких здійснюється соціальна робота” [9, с. 78].
3. Окрім того, на думку П.Павленок та В.Курбатова [7, с.78;14, с.120], методи соціальної роботи включаються у більш загальні поняття – «соціальні технології».

Цифри в [...] відповідають порядковому номеру джерела у списку використаних джерел літератури.

Порядок оформлення ілюстративного матеріалу і таблиць

Під час захисту наукової роботи здобувач вищої освіти може використовувати ілюстративний матеріал (таблиці, схеми, графіки, діаграми).

Ілюстративний матеріал повинен мати назву, яка записується після номера ілюстрації, за потреби його доповнюють пояснювальними даними (текст під рисунком). У текстовій частині роботи таблиці та ілюстрації розміщують відразу після посилання на них або на наступній сторінці. Їх позначають словом „Рис.” і нумерують послідовно у межах розділу (це не стосується ілюстрацій, поданих у додатках). Номер рисунка складається з номера розділу та порядкового номера (у межах розділу). Наприклад: Рис.1.3 (тобто третій рисунок першого розділу)

Цифровий матеріал часто подається у таблицях, в яких інформація групується в рядки і графи, відокремлені одна від одної вертикальними та горизонтальними лініями. Як правило, таблиця складається з таких елементів: порядкового номера і тематичного заголовка, заголовків вертикальних граф, горизонтальних рядків і вертикальних граф.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують зверху і друкують симетрично до тексту. Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу.

Заголовки колонок записують з великої літери, підзаголовки – з малої, якщо вони є складовими одного речення із заголовком (якщо вони самостійні, тоді з великої). Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на наступну сторінку.

У текстовій частині роботи повинні бути посилання на всі таблиці, наприклад: „...у табл. 1.1” (першій таблиці першого розділу), „див. табл. 2.2” (другу таблицю другого розділу).

Ілюстративний матеріал, який використовується під час захисту роботи для наочності проведеного дослідження, виконують самостійно на білому аркуші формату А4 або на прозорій плівці формату А4 (прозірки), коли є можливість застосувати проектор. Основною вимогою до ілюстрацій є величина шрифту (бажано, щоби інформацію можна було прочитати з останньої партії аудиторії, в якій відбуватиметься захист).

Порядок оформлення списку використаних джерел

У текстовій частині наукової роботи здобувача вищої освіти є обов'язковим посилання на використані літературні джерела. Такі посилання повинні відповідати їх порядковим номерам у списку, який складають одним із запропонованих способів:

Доцільним для курсових/кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти є алфавітно-нумераційний порядок розташування літературних джерел оформлений за вимогами ДСТУ ВАК 2015 (див. додаток Г). Їх записують в алфавітному порядку за прізвищами авторів (якщо в авторів однакові прізвища, тоді їхню послідовність визначають ініціали; якщо використано декілька праць одного автора, то їх записують в алфавітному порядку за першими буквами назв цих публікацій, праці одного автора з однаковими назвами розташовується за хронологією) або за назвами творів, що не записані на окремого автора. Список літератури має єдину наскрізну нумерацію.

Вимоги до оформлення додатків

Додатки слід оформлювати у вигляді окремої частини, розташовуючи їх у порядку появи посилань на них у тексті наукової роботи.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки, мати заголовок, надрукований посередині рядка з великої літери. Посередині рядка над заголовком з великої літери повинно бути надруковано слово "Додаток" і велика літера, що позначає додаток.

Якщо додаток (додатки) оформлюється як окрема частина наукової роботи, то він повинен мати титульну сторінку.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, І, Й, О, Ч, Ї. Наприклад: додаток А, додаток Б тощо. Один додаток позначається "дод. А". Додатки повинні мати спільну з роботою наскрізну нумерацію сторінок.

За необхідності текст додатків може поділятися на розділи, підрозділи, пункти і підпункти, які слід нумерувати в межах кожного додатку відповідно до вимог стандарту. У такому разі перед кожним номером ставиться позначення додатка (літери) і крапку, наприклад: А. 2 – другий розділ додатка А; В. 3.1 – підрозділ 3.1 додатка В; Д. 4.1.2 – пункт 4.1.2 додатка Д; З. 1.3.3.4 – підпункт 1.3.3.4 додатка З.

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є в тексті додатка, слід нумерувати в межах кожного додатка. Наприклад: рисунок В.3 – третій рисунок додатка В; таблиця А.2 – друга таблиця додатка А; формула (А.1) – перша формула додатка А. Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, одна формула, одне рівняння. їх нумерують так: рисунок А.1, таблиця А.1, формула В.1.

Джерела, які здобувач вищої освіти цитує лише в додатках, розглядають незалежно від процитованих в основній частині наукової роботи і перелічується наприкінці кожного додатка у списку використаної літератури.

Форма цитування, правила складання списку використаної літератури і виносок повинні бути аналогічними прийнятим в основній частині курсової/кваліфікаційної роботи. Перед номером цитати і відповідним номером у списку використаної літератури і у виносках ставлять позначення додатка.

Якщо в роботі здобувача вищої освіти як додаток використовується документ, що має самостійне значення і оформлюється згідно з вимогами до документа цього виду, його копію вміщують у курсовій/кваліфікаційній роботі без змін в оригіналі. Перед копією документа вміщують аркуш, на якому посередині друкують слово "ДОДАТОК" і назву додатку (за наявності), праворуч у верхньому куті аркуша проставляють порядковий номер сторінки. Сторінки копії документа нумерують, продовжуючи наскрізну нумерацію сторінок кваліфікаційної роботи (нумерацію сторінок документа залишають).

Здобувач вищої освіти оформлює обкладинку (сторінки 3 і 1) згідно з вимогами стандарту з бібліотечної та видавничої справи.

Крім обов'язкових елементів кваліфікаційна робота може включати як додатки витяги з нормативних актів, копії документів, зразки анкет, за якими виконувалось узагальнення практики, дані соціологічних досліджень, таблиці, схеми тощо.

КЕРІВНИЦТВО КУРСОВОЮ/КВАЛІФІКАЦІЙНОЮ РОБОТОЮ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Керівництво курсовою/кваліфікаційною роботою здобувача вищої освіти здійснюється з метою надання йому необхідної допомоги у процесі її написання, а також здійснення контролю за дотриманням вимог, які висуваються до кваліфікаційної роботи у закладах вищої освіти. Науковий керівник кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти призначається завідувачем кафедри і затверджується наказом декана Факультету. Науковий керівник курсової роботи призначається відповідно до розподілу навчального навантаження.

Керівник кваліфікаційної роботи (кваліфікаційного проекту) – це науково-педагогічний працівник, який має науковий ступінь та /або вчене звання і проводить наукові дослідження за відповідним напрямом або є фахівцем практиком (з досвідом практичної діяльності понад 5 років) та здійснює керівництво виконанням кваліфікаційної роботи («Про кваліфікаційну роботу здобувачів вищої освіти Бердянського державного педагогічного університету»).

Керівник курсової/кваліфікаційної роботи зобов'язаний:

- разом із здобувачем визначити/сформулювати тему наукової роботи;
- надати здобувачу вищої освіти допомогу щодо розробки /плану роботи над курсовою/календарного плану-графіка на виконання кваліфікаційної роботи;
- рекомендувати необхідну вітчизняну і закордонну літературу, довідково-нормативні й інші джерела за темою дослідження;
- проводити консультації відповідно до плану-графіку;
- контролювати хід виконання роботи і нести відповідальність за її своєчасне та якісне виконання до моменту захисту;
- перевіряти текст роботи під час написання окремих розділів, робити зауваження і вказувати на недоліки для своєчасного їх усунення;
- переконатись в дотриманні здобувачем вищої освіти правил академічної доброчесності;
- дати письмовий висновок про роботу та характеристику діяльності здобувача вищої освіти за встановленою формою.

До основних належать такі форми керівництва:

- попередні консультації;
- погодження плану наукової роботи;
- поточні консультації;
- погодження бази і методик проведення експерименту;
- перевірка наукової роботи;
- написання відгуку на роботу;
- консультація з питань захисту наукової роботи здобувача вищої

освіти.

Науковий керівник несе відповідальність за стан виконання та оформлення наукових робіт.

Попередні консультації

Попередні консультації, зокрема, включають:

- загальну консультацію щодо основних вимог до наукової роботи на відповідній кафедрі факультету (форма виконання, обсяг, терміни написання, особливості змісту окремих розділів тощо);
- поради щодо вибору теми, бібліографії (необхідний обсяг нормативного матеріалу, основні монографічні роботи, теми, останні публікації в періодиці, зарубіжні джерела, методика складання списку літератури тощо);

- рекомендації щодо використання в науковій роботі матеріалів практики (насамперед неопублікованих) та інших матеріалів ілюстративного характеру.

У результаті попередніх консультацій здобувач вищої освіти має одержати чіткі та конкретні орієнтири щодо того, що таке наукова робота і що він має зробити на початковому етапі її написання.

Погодження плану курсової/кваліфікаційної роботи і визначення індивідуального завдання

Як правило, ця форма керівництва науковою роботою передбачає:

- рекомендації здобувачу вищої освіти щодо опрацювання джерел, необхідних для складання змісту наукової роботи;
- ознайомлення з запропонованим здобувачем вищої освіти планом наукової роботи;
- оцінка змісту запропонованого плану;
- у разі потреби – формулювання конкретних зауважень і пропозицій щодо плану/ідей та їх обговорення із здобувачем вищої освіти.

У результаті на цьому етапі повинен бути вироблений і узгоджений основний варіант (іноді на основі кількох варіантів) плану курсової/кваліфікаційної роботи. Згідно з планом роботи керівник окреслює здобувачу вищої освіти індивідуальні завдання.

Поточні консультації

Поточні консультації можуть проводитися з окремих питань:

- узагальнення результатів експерименту та опрацювання матеріалів дослідження;
- уточнення позиції здобувача вищої освіти щодо висвітлення спірних питань;
- використання отриманих статистичних даних, досвіду практичної роботи центрів соціальної допомоги та соціальних служб для молоді тощо;
- формулювання пропозицій щодо вдосконалення соціальної роботи з конкретного напрямку дослідження, розробки, рекомендації практичного характеру та ін.

У результаті поточних консультацій здобувач вищої освіти має отримати від керівника конкретну допомогу у вирішенні питань, які з'являються у нього в процесі створення першого варіанту наукової роботи.

Перевірка курсової/кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти

За домовленістю між керівником і здобувачем вищої освіти перевірка наукової роботи може відбуватися поетапно, що проводиться у процесі її написання, або перевірка першого варіанту загалом.

Після перевірки керівник дає загальну оцінку напрацьованого матеріалу:

- якою мірою поданий матеріал відповідає вимогам до відповідного рівня наукової роботи;
- робить зауваження, які здобувач вищої освіти обов'язково має врахувати при доопрацюванні (здобувач вищої освіти може відстоювати свою позицію аргументуючи її).

Якщо здобувач вищої освіти відмовляється враховувати вмотивовані зауваження чи рекомендації керівника наукової роботи, останній попереджає здобувача вищої освіти про те, які наслідки на його думку, це матиме: негативний відгук, негативна рецензія, зниження оцінки за наукову роботу під час її захисту тощо.

Остаточне рішення про допуск кваліфікаційної роботи до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів ВО приймається після попереднього

захисту на засіданні кафедри та участі здобувача вищої освіти у науковій конференції. Рішення про оцінку щодо курсової роботи науковий керівник приймає самостійно, беручи до уваги зміст роботи, своєчасність та якість роботи.

Написання відгуку на кваліфікаційну роботу

Після подання здобувачем вищої освіти остаточного варіанту кваліфікаційної роботи керівник пише офіційний відгук на роботу. Зміст відгуку залежить від конкретних висновків, які керівник зробив після перевірки остаточного варіанта кваліфікаційної роботи.

Якщо поданий варіант, на думку керівника, повністю відповідає вимогам, які ставляться до обраного формату кваліфікаційної роботи, він у загальній формі відзначає це у відгуку і робить висновок щодо можливості допущення роботи до захисту.

Якщо поданий варіант, на думку керівника, в основному відповідає вимогам до обраного формату кваліфікаційної роботи, він зазначає це у відгуку. Водночас керівник може навести конкретні недоліки поданого варіанту роботи, а також вказати, які його зауваження не були враховані здобувачем вищої освіти. Наприкінці відгуку керівник робить висновок щодо можливості допущення поданого варіанта кваліфікаційної роботи до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти.

Якщо поданий варіант, на думку керівника, загалом не відповідає вимогам до кваліфікаційної роботи, він зазначає це у відгуку. Водночас керівник зобов'язаний навести найістотніші недоліки поданого варіанта, а також вказати, які його зауваження не були враховані здобувачем вищої освіти. Наприкінці відгуку керівник робить висновок щодо неможливості допуску поданого варіанту кваліфікаційної роботи до захисту.

Наявність відгуку на кваліфікаційну роботу є необхідним для прийняття рішення завідувачем кафедри про її допущення чи недопущення до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів ВО.

Вимоги до рецензії на кваліфікаційну роботу

Рецензування кваліфікаційної роботи є важливим елементом забезпечення якості підготовки здобувачів вищої освіти, який дозволяє об'єктивно оцінити рівень виконання дослідження, відповідність роботи вимогам навчального закладу та актуальним науковим стандартам. Рецензія є обов'язковим компонентом процедури захисту кваліфікаційної роботи, і вона повинна містити всебічний аналіз роботи, висновки та рекомендації рецензента. Рецензія подається в комплекті з кваліфікаційною роботою.

Основні вимоги до рецензії:

- рецензія може бути внутрішньою (від науково-педагогічного працівника кафедри, факультету, університету, який має відповідні публікації або досвід релевантний темі роботи) або зовнішньою (від незалежного експерта з іншого закладу освіти чи наукової установи, який має відповідні публікації або досвід релевантний темі роботи);
- рецензент повинен мати науковий ступінь та вчене звання, що відповідають профілю роботи.

Основні елементи рецензії:

1. Вступ передбачає коротку характеристика теми роботи, її актуальності та значущості. Оцінка відповідності теми сучасним тенденціям у відповідній галузі науки чи практики.
2. Оцінка структури та змісту роботи має передбачати аналіз логічної побудови роботи, послідовності викладення матеріалу; оцінку відповідності структури роботи вимогам до кваліфікаційних робіт (наявність вступу, теоретичної та практичної частин, висновків, списку використаних джерел, додатків); перевірка чіткості та коректності формулювання основних цілей і завдань роботи.
3. Оцінка теоретичної частини має включати огляд та аналіз використаних джерел, їх актуальності та достатності; відповідність теоретичної частини сучасним науковим

підходам; оцінку глибини розробки теоретичних питань, обґрунтованості зроблених висновків.

4. Оцінка практичної частини включає аналіз застосованих методів дослідження, їх адекватності поставленим завданням; оцінку якості та обсягу проведеного дослідження, обґрунтованості отриманих результатів; відповідність висновків та рекомендацій отриманим даним.

5. Наукова новизна та практична значущість передбачає оцінку наукової новизни роботи, зокрема, чи є нові підходи, моделі, рішення, запропоновані автором; аналіз практичної цінності роботи та можливості впровадження її результатів у практику.

6. Мовна та стилістична оцінка включає оцінку якості викладення матеріалу, логічності, послідовності, ясності та грамотності тексту; виявлення можливих помилок або недоліків у стилістиці та оформленні роботи.

7. Недоліки та рекомендації передбачають опис вказівок на основні недоліки роботи, їхній вплив на загальний рівень дослідження; рекомендацій щодо покращення роботи, можливі шляхи доопрацювання та вдосконалення.

8. Загальний висновок передбачає підсумковий висновок щодо відповідності роботи вимогам до кваліфікаційних робіт; оцінку роботи за 100-бальною шкалою або за іншим критерієм, прийнятим у навчальному закладі; рекомендація щодо допуску роботи до захисту.

Інші аспекти рецензії:

- рецензія повинна бути об'єктивною, ґрунтуватися на аналізі фактичного змісту роботи та її відповідності вимогам.
- усі зауваження та рекомендації рецензента мають бути аргументованими та конкретними, що сприятиме покращенню роботи.
- рецензент повинен підписати рецензію, вказавши свою посаду, науковий ступінь та вчене звання.

Рецензія є важливим документом, який демонструє не лише рівень підготовки студента, але й якість наукового керівництва та організації навчального процесу. Вона допомагає комісії об'єктивно оцінити рівень виконання кваліфікаційної роботи під час захисту.

ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсову роботу здобувач вищої освіти захищає у присутності інших здобувачів вищої освіти (може бути вся академічна група або проблемна наукова група) та 2-3 члени комісії. Тези доповіді здобувач вищої освіти готує заздалегідь. Доповідь повинна бути змістовною і тривати 5–8 хвилин.

У доповіді необхідно:

- назвати тему курсової роботи, підкреслити її актуальність та значущість;
- сформулювати основну мету і завдання дослідження;
- стисло розкрити зміст структури роботи;
- доповісти про результати роботи, зроблені висновки і внесені пропозиції.

Після доповіді здобувач вищої освіти відповідає на запитання викладачів та здобувачів вищої освіти. *Під час захисту оцінюються:* якість виконаної здобувачем вищої освіти наукової роботи, рівень знань і набутих навичок щодо висвітленої теми, вміння аналізувати практичну діяльність організацій, логічно і аргументовано викладати думки, відповідати на запитання, обґрунтовувати власну точку зору.

Результати захисту курсової роботи оцінюються за чотирибальною системою („відмінно”, „добре”, „задовільно”, „незадовільно”), проставляються в заліковій відомості навчальної групи та заліковій книжці здобувача вищої освіти. У разі незадовільної оцінки курсову роботу необхідно доопрацювати або виконати нову за іншою темою.

ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційну роботу разом з демонстраційним матеріалом (презентацією та усіма необхідними супровідними документами подають на кафедру за графіком її виконання. Після ознайомлення із змістом і оформленням роботи кафедра організовує попередній захист роботи, вирішує питання про допуск до захисту перед Державною атестаційною комісією.

До захисту кваліфікаційних робіт допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі вимоги навчального плану та освітньо-професійної програми.

Для захисту кваліфікаційної роботи подають:

- виконану випускню кваліфікаційну роботу;
- доповідь та презентацію виступу;
- довідку про перевірку на плагіат;
- висновок Експертної комісії
- супровідні документи (*див. Додаток Д*):
 - відгук наукового керівника;
 - відгук кафедри;
 - рецензія на роботу;
 - завдання на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти
 - подання голові екзаменаційної комісії;
 - довідку про успішність.

Робота подається у двох друкованих примірниках з підписом здобувача вищої освіти, наукового керівника. Додається також диск з комп'ютерним варіантом роботи.

Під час дистанційного навчання, кваліфікаційна робота подається в електронному варіанті із вставленням необхідних підписів наукового керівника, здобувача та представників адміністрації факультету.

До екзаменаційної комісії з атестації здобувачів ВО можуть подаватися й інші матеріали, що характеризують наукову та практичну цінність виконаної кваліфікаційної роботи: друковані статті за темою роботи; документи, що вказують на практичне застосування роботи; макети, зразки матеріалів тощо.

Кваліфікаційна робота до захисту не допускається, якщо:

- робота не відповідає вимогам означених методичних рекомендацій;
- робота написана на тему, яка своєчасно не була затвердженою;
- робота виконана несамотійно;
- структура роботи не відповідає методичним вимогам;
- відсутня апробація результатів дослідження;
- зміст роботи не розкриває її теми;
- робота недбало оформлена;
- відсутній відзив наукового керівника;
- відсутня перевірка роботи на наявність/відсутність плагіату та рішення Експертної комісії;
- робота містить унікальність менше 50 % та рішенням Експертної комісії визнана як така, що містить плагіат.

Захист кваліфікаційних робіт, як і складання атестаційного екзамену проводиться на відкритому засіданні перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів ВО при обов'язковій присутності Голови комісії або його заступника.

Виступ здобувача вищої освіти

Здобувач вищої освіти готує тези виступу чи повний його текст та графічний його супровід у вигляді презентації, як правило, заздалегідь. Для захисту кваліфікаційної роботи здобувачу вищої освіти надається 10-12 хвилин.

Текст виступу для кваліфікаційної роботи включає:

- обґрунтування актуальності вибраної теми наукової роботи;
- визначення категоріального апарата дослідження;
- висвітлення найважливіших теоретичних і практичних проблем з теми роботи, визначення власної позиції щодо спірних питань відповідно до завдань дослідження;
- конкретні висновки, пропозиції та рекомендації, подальші наукові дослідження з теми роботи тощо.

Текст кваліфікаційної роботи та виступ здобувача вищої освіти є підставою для попередніх висновків членів екзаменаційної комісії з атестації здобувачів ВО щодо оцінки кваліфікаційної роботи, сумлінності та самостійності здобувача вищої освіти в роботі над обраною темою дослідження.

Звітними документами про захист кваліфікаційних робіт здобувачами вищої освіти є: виконана кваліфікаційна робота; письмовий відгук наукового керівника; письмова рецензія на кваліфікаційну роботу; протокол засідання членів атестаційної комісії.

Запитання та відповіді

Після виступу здобувач вищої освіти має відповідати на запитання, які можуть бути поставлені йому присутніми. Ставити питання мають право голова (головуючий на засіданні) та члени екзаменаційної комісії з атестації здобувачів ВО, а з дозволу голови (головуючого на засіданні) екзаменаційної комісії з атестації здобувачів ВО й інші присутні особи. Запитання повинні стосуватися змісту чи форми кваліфікаційної роботи, а також окремих положень, сформульованих здобувачем вищої освіти під час його виступу на засіданні екзаменаційної комісії з атестації здобувачів ВО.

Відповіді на питання мають бути короткими, аргументованими, чіткими та конкретними. Вони повинні показати рівень загальної соціально-педагогічної грамотності здобувача вищої освіти і рівень його підготовки за обраною спеціалізацією. Відповіді здобувача вищої освіти під час захисту кваліфікаційної роботи сприяють поглибленню висновків, які роблять члени екзаменаційної комісії з атестації здобувачів ВО після виступу здобувача вищої освіти.

Оцінка курсової/кваліфікаційної роботи

Рішення щодо оцінки курсової роботи приймає керівник, керуючись критеріями оцінки наукових робіт та внутрішньою університетською шкалою.

Кожний член екзаменаційної комісії з атестації здобувачів ВО самостійно приймає рішення щодо оцінки кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти з урахуванням як особистого ознайомлення, так і з огляду на якість її захисту, і на закритому засіданні ці оцінки повідомляється іншим членам екзаменаційної комісії з атестації здобувачів ВО. Рішення щодо остаточної оцінки приймається після обговорення члени екзаменаційної комісії з атестації здобувачів ВО. Кожний член екзаменаційної комісії з атестації здобувачів ВО у разі незгоди з остаточною оцінкою має право на окрему думку, яку він може записати у протоколі екзаменаційної комісії з атестації здобувачів ВО.

Підсумкову оцінку за шкалою ECTS оголошує голова ДЕК у присутності здобувачів вищої освіти.

У разі отримання незадовільної оцінки здобувач вищої освіти має право подати апеляцію за правилами визначеними п. 7.2.2.2. Положення «Про організацію освітнього процесу у БДПУ». У якому зазначено, що «за незгоди з оцінкою за атестаційний іспит і/або захист кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти має право подати апеляцію на ім'я ректора не пізніше 12 години наступного робочого дня після оголошення результату іспиту. У разі надходження апеляції розпорядженням ректора (першого проректора) створюється комісія для її розгляду. Апеляція розглядається протягом трьох робочих днів після її подання. Порядок оскарження та розгляду апеляційної скарги визначається положенням про Порядок створення та організацію роботи Екзаменаційних комісій з атестації здобувачів вищої освіти в БДПУ».

Критерії оцінки курсової/кваліфікаційної роботи здобувачів вищої освіти

Наукові роботи здобувачів вищої освіти оцінюються таким чином:

90-100 балів (А):

1. Науковий апарат чітко і коректно визначено, реалізація мети і завдань добре прослідковується у тексті роботи.
2. Структура логічна, обґрунтована, яка повністю охоплює тему і дозволяє всебічно її розкрити.
3. У змісті використані актуальні наукові джерела (за останні 2–3 роки), представлений детальний аналіз підходів і концепцій.
4. Висвітлені всі аспекти теми, у тому числі спеціальні питання.

5. Висновки і пропозиції чітко і обґрунтовано викладені, мають наукове і практичне значення.
6. Робота відповідає всім вимогам, має якісне оформлення.
7. Робота вчасно погоджена з науковим керівником, виконані всі завдання.
8. Здобувач вищої освіти впевнено захищає роботу, демонструє глибокі знання теми і вміє аргументувати свої твердження.

78-89 балів (B):

1. Науковий апарат добре визначено, але не завжди повністю відображено в тексті роботи.
2. Структура логічна, але можуть бути незначні недоліки, що частково не охоплюють всі питання теми.
3. Зміст розкриває тему, використані сучасні наукові джерела, але аналіз не завжди глибокий.
4. Висвітлено основні питання теми, але спеціальні проблеми або не розкриті, або розглянуті поверхово.
5. Висновки і пропозиції чіткі і обґрунтовані, але відсутні деякі рекомендації або їх недостатньо аргументовано.
6. Робота в основному відповідає вимогам, але можуть бути незначні недоліки в оформленні та форматуванні.
7. Робота погоджувалась з науковим керівником, але можуть бути незначні затримки або недопрацювання.
8. Здобувач вищої освіти дає правильні відповіді, добре орієнтується в темі, але може бути дещо невпевнений у деталях або аргументації.

65-77 балів (C):

1. Науковий апарат визначено, але не зовсім чітко, зміст роботи частково відображає реалізацію мети та завдань.
2. Структура відповідає вимогам, але є незначні відхилення або прогалини у висвітленні теми.
3. Зміст містить недоліки, використані наукові джерела, але їх недостатньо, відсутній глибокий аналіз нормативних актів і практики.
4. Основні питання теми розкриті, але без глибокого аналізу або вирішення спеціальних проблем.
5. Висновки і пропозиції присутні, але можуть бути нечітко сформульовані або недостатньо обґрунтовані.
6. Допущені незначні помилки в оформленні або стилістиці тексту.
7. Здобувач вищої освіти узгоджував роботу з керівником, але не завжди своєчасно виконував рекомендації.
8. Здобувач вищої освіти володіє темою, але не завжди впевнено відповідає на питання або припускається незначних помилок в аргументації.

58-64 балів (D):

1. Науковий апарат має недоліки або неточності, мета і завдання не повно відображаються в змісті роботи.
2. Структура має значні відхилення від логічної структури, не всі основні питання висвітлені.
3. Використано мало джерел або застарілі матеріали. Відсутній системний аналіз обраної теми.
4. Робота частково відповідає темі, але значна частина питань повністю не розкрита.
5. Висновки і пропозиції є, але нечіткі або не аргументовані.
6. Оформлення з помилками або порушеннями вимог.
7. Здобувач вищої освіти не завжди вчасно узгоджував роботу з керівником.
8. Здобувач вищої освіти допускає неточності у відповідях, не володіє всіма аспектами теми.

50-57 балів (E):

1. Науковий апарат має значні недоліки або неточності, зміст роботи слабо відображає реалізацію мети і завдань дослідження.
2. Структура роботи має значні недоліки або не відповідає вимогам.
3. Використано мало джерел, відсутній аналіз складових теми, наукові дані застарілі.
4. Основні питання не розкриті або поверхнево висвітлені.
5. Висновки і пропозиції відсутні, мають суттєві недоліки або не мають аргументації.
6. Робота містить багато помилок, оформлення некоректне.
7. Співпраця з керівником майже відсутня.
8. Здобувач вищої освіти дає неточні відповіді, не орієнтується в темі.

35-49 балів (FX):

1. Науковий апарат не визначено або сформульовано некоректно.
2. Структура хаотична або взагалі відсутня.
3. Наукові джерела неактуальні або взагалі відсутні, відсутній аналіз.
4. Тема не розкрита.
5. Висновки і пропозиції відсутні або повністю неконкретні.
6. Багато помилок, оформлення не відповідає вимогам.
7. Співпраця з науковим керівником відсутня або робота подана з великим запізненням.
8. Здобувач вищої освіти не орієнтується в змісті роботи.

1-34 балів (F):

1. Науковий апарат відсутній або сформульований повністю некоректно.
2. Відсутня структура або робота не відповідає темі.
3. Використані матеріали не відповідають темі або є застарілими.
4. Тема не розкрита, робота не має наукової основи.
5. Висновки і пропозиції повністю відсутні або некоректні.
6. Текст містить багато помилок, оформлення відсутнє.
7. Співпраця з керівником відсутня.
8. Здобувач вищої освіти не знає зміст роботи, не може відповісти на питання.

Шкала оцінювання

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX
1-34	F

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

Загальні вимоги академічної доброчесності.

Підготовка та захист кваліфікаційної роботи (проєкту) здійснюються з обов'язковим дотриманням принципів академічної доброчесності відповідно до законодавства України, Положення про академічну доброчесність та систему запобігання академічному плагіату в Бердянському державному педагогічному університеті, Положення про кваліфікаційну роботу здобувачів вищої освіти Бердянського державного педагогічного університету та цих Методичних рекомендацій.

Дотримання академічної доброчесності під час підготовки кваліфікаційної роботи (проєкту) передбачає:

- – самостійне виконання кваліфікаційної роботи (проєкту);
- – дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- – посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей, результатів досліджень та інших матеріалів, створених іншими особами;
- – дотримання встановлених правил цитування та оформлення використаних джерел;
- – надання достовірної інформації про методи, вихідні дані, процедури та результати власної академічної діяльності;
- – недопущення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації, несамостійного виконання роботи та інших порушень академічної доброчесності;
- – доброчесне та прозоре використання результатів, згенерованих штучним інтелектом.

Кваліфікаційна робота (проєкт) є самостійною роботою здобувача вищої освіти. Керівник здійснює консультаційний супровід та систематичний контроль ходу і якості її підготовки відповідно до своїх повноважень.

Порушення академічної доброчесності

Порушенням академічної доброчесності є дія чи бездіяльність суб'єкта академічної діяльності, передбачена Законом України «Про академічну доброчесність» або спеціальними законами. Перелік порушень академічної доброчесності, визначений Положенням про академічну доброчесність та систему запобігання академічному плагіату в БДПУ, не є вичерпним.

Під час підготовки та захисту кваліфікаційної роботи (проєкту) до порушень академічної доброчесності, зокрема, належать:

- **відчуження авторства** – передача автором (авторами) створеного ним (ними) академічного твору або його частини іншій особі та подальше оприлюднення такого академічного твору або його частини із зазначенням як автора особи, яка не є його автором;
- **академічний плагіат** – оприлюднення частково або повністю наукового (творчого) результату, отриманого іншою особою (іншими особами), як результату власної академічної діяльності;
- **самоплагіат**;
- **фабрикація** – вигадкування суб'єктом академічної діяльності даних чи фактів про результати власної академічної діяльності;
- **фальсифікація** – свідомо зміна чи модифікація наявних даних, що призводить до створення завідомо неправдивої інформації щодо результатів академічної діяльності;
- **недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом**;
- **несамостійне виконання завдання**;

- **недозволена допомога;**
- інші порушення академічної доброчесності, визначені законодавством України та Положенням про академічну доброчесність та систему запобігання академічному плагіату в БДПУ.

Використання генеративного штучного інтелекту.

Використання генеративного штучного інтелекту під час підготовки кваліфікаційної роботи (проєкту) здійснюється з дотриманням вимог академічної доброчесності та принципу прозорості його використання.

Недоброчесним використанням результатів, згенерованих штучним інтелектом, є оприлюднення текстів, зображень, моделей, даних, інших результатів, згенерованих штучним інтелектом, як результатів власної академічної діяльності, якщо цей факт не зазначено в академічному творі чи супровідних матеріалах до нього.

Здобувач вищої освіти несе відповідальність за зміст представленої кваліфікаційної роботи (проєкту), достовірність наведеної інформації, коректність використання та цитування джерел, а також обґрунтованість представлених результатів, висновків і запропонованих рішень.

Факт і характер використання генеративного штучного інтелекту під час підготовки кваліфікаційної роботи (проєкту) зазначаються здобувачем у Декларації використання генеративного ШІ (GAIDeT) відповідно до вимог цих Методичних рекомендацій.

Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності.

Особа притягається до академічної відповідальності виключно у разі встановлення факту вчинення нею порушення академічної доброчесності. Встановлення факту вчинення особою порушення академічної доброчесності та притягнення такої особи до академічної відповідальності здійснюються відповідно до процедур, визначених Законом України «Про академічну доброчесність» та Положенням про академічну доброчесність та систему запобігання академічному плагіату в БДПУ.

Керівник кваліфікаційної роботи може застосовувати до здобувача вищої освіти за порушення академічної доброчесності такі заходи:

- усне та/або письмове попередження;
- перероблення або доопрацювання окремого розділу (розділів) кваліфікаційної роботи;
- винесення питання про порушення академічної доброчесності на розгляд комісії з розгляду випадків порушення академічної доброчесності або Комісії з питань етики та академічної доброчесності.

У межах цих Методичних рекомендацій заходи академічної відповідальності застосовуються з урахуванням характеру та рівня виявленого порушення.

У разі виявлення під час підготовки кваліфікаційної роботи (проєкту) окремих недоліків, пов'язаних із некоректним цитуванням, оформленням запозичень, посилань, зазначенням авторства або декларуванням використання генеративного штучного інтелекту, керівник може застосувати усне та/або письмове попередження та вимагати перероблення або доопрацювання відповідного розділу (розділів) кваліфікаційної роботи (проєкту).

У разі виявлення ознак порушення академічної доброчесності, що потребують встановлення факту такого порушення у визначеному Положенням порядку, керівник може винести питання на розгляд комісії з розгляду випадків порушення академічної доброчесності або Комісії з питань етики та академічної доброчесності.

Завідувачі кафедр та декани факультетів можуть застосовувати до здобувачів вищої освіти за порушення академічної доброчесності такі заходи:

- – усне та/або письмове попередження;
- – повторне проходження оцінювання контрольних заходів;
- – недопущення до захисту кваліфікаційної роботи;

- – проведення додаткової перевірки інших робіт, автором яких є порушник;
- – винесення питання про порушення академічної доброчесності на розгляд Комісії з питань етики та академічної доброчесності.

Інші види академічної відповідальності застосовуються до здобувачів вищої освіти на підставах та в порядку, визначених законодавством України і Положенням про академічну доброчесність та систему запобігання академічному плагіату в БДПУ.

Виявлення та розгляд можливих фактів порушення академічної доброчесності

Виявлення можливих фактів порушення академічної доброчесності в освітній та науковій діяльності Університету здійснюється відповідно до Положення про академічну доброчесність та систему запобігання академічному плагіату в БДПУ.

Виявлення можливих фактів порушення академічної доброчесності здобувачами вищої освіти під час здійснення освітньої та/або наукової діяльності здійснюється передусім викладачами, зокрема керівниками кваліфікаційних робіт.

Виявлення можливих фактів порушення академічної доброчесності у формі академічного плагіату в академічних та наукових текстах здійснюється відповідно до розділу 12 Положення про академічну доброчесність та систему запобігання академічному плагіату в БДПУ.

До складу комісії з розгляду випадків плагіату входять відповідні посадові особи, найбільш досвідчені співробітники Університету, відповідальні на кафедрах за перевірку на ознаки плагіату, гаранті освіти програм, а у разі розгляду порушень академічної доброчесності здобувачами вищої освіти – з можливістю залучення представників органів студентського самоврядування Університету.

Розгляд можливих фактів порушення академічної доброчесності, встановлення факту порушення, прийняття рішення про академічну відповідальність та його оскарження здійснюються відповідно до процедур, установлених Положенням про академічну доброчесність та систему запобігання академічному плагіату в БДПУ.

Перевірка кваліфікаційної роботи (проєкту) на наявність ознак академічного плагіату

Перевірка академічних і наукових текстів на наявність ознак плагіату є одним із заходів підтримки принципів та попередження порушень академічної доброчесності в освітньо-науковій діяльності Університету.

Кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти Університету, які отримують ступінь бакалавра/магістра, підлягають обов'язковій перевірці на наявність ознак академічного плагіату.

Технічне, адміністративне та організаційне забезпечення системи виявлення академічного плагіату здійснюється у порядку, визначеному нормативними документами БДПУ.

З метою виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості Університет використовує програмно-технічну систему. Адміністратора програмно-технічної системи призначає ректор Університету своїм наказом. Відповідальні особи по роботі з системою призначаються наказом ректора за поданням керівників підрозділів, які проводять перевірку академічних і наукових текстів на ознаки наявності в них плагіату. Інформація про актуальний сервіс та технічні вимоги до подання роботи доводиться до відома здобувачів випусковою кафедрою та/або відповідальною особою.

Загальна схема пошуку ознак плагіату з використанням відповідної системи виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості складається з таких етапів:

1. Відповідальна особа завантажує електронний варіант кваліфікаційної роботи (проєкту) у систему.
2. Система виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості перевіряє роботу та формує звіт подібності.
3. Звіт подібності передається для аналізу та прийняття рішення на розгляд відповідної комісії з розгляду випадків плагіату.

Результати перевірки кваліфікаційної роботи (проєкту) програмно-технічною системою та сформований звіт подібності розглядаються відповідно до процедури, визначеної Положенням про академічну доброчесність та систему запобігання академічному плагіату в БДПУ.

Рішення щодо наявності порушення академічної доброчесності приймається у встановленому Положенням порядку. Особа може бути притягнута до академічної відповідальності виключно у разі встановлення факту вчинення нею порушення академічної доброчесності.

У цих Методичних рекомендаціях не встановлюються окремі відсоткові показники текстової схожості/оригінальності кваліфікаційної роботи (проєкту). Аналіз звіту подібності та прийняття рішення здійснюються відповідно до Положення про академічну доброчесність та систему запобігання академічному плагіату в БДПУ та встановленої в Університеті процедури.

ТИПОВІ ПОМИЛКИ В НАПИСАННІ ТА ОФОРМЛЕННІ КУРСОВИХ/КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1. Зміст роботи не відповідає плану наукової роботи або не розкриває тему повністю чи в її основній частині.
2. План наукової роботи не співвідноситься з науковим апаратом наукової роботи.
3. Сформульовані розділи (підрозділи чи параграфи) не відбивають реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта.
4. Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відображає специфіки об'єкта та предмета дослідження.
5. Автор не проявив самостійності, робота є компіляцією або навіть плагіатом.
6. Не зроблено глибокого і всебічного аналізу сучасних офіційних і нормативних документів, нової наукової літератури за останні 5-10 років з теми дослідження.
7. Аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій з означеної теми роботи має форму анотованого списку і не відображає рівня досліджуваності проблеми.
8. Не розкрито зміст та організацію особистого експериментального (бакалаврська, магістерська) дослідження (його суть, тривалість, місце виконання, кількість обстежуваних, їх характеристики), поверхово висвітлено стан практичної соціальної роботи.
9. Кінцевий результат не відповідає меті дослідження або висновки не відповідають поставленим завданням.
10. У роботі немає посилань на першоджерела або вказані не ті, з яких використано матеріал.
11. Бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено довільно, без дотримання вимог державного стандарту.
12. Як ілюстративний матеріал використано таблиці, діаграми, схеми, запозичені не з першоджерел, а з підручника, навчального посібника, монографії або наукової статті.
13. Обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам, робота виконана неохайно, з помилками.

ЗАКЛЮЧНЕ СЛОВО

Представлені методичні рекомендації до написання курсових та кваліфікаційної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти є узагальненням досвіду провідних ЗВО України з організації та написання наукових робіт зазначеного освітнього кваліфікаційного рівня, досвіду наукового керівництва такими роботами та базуються на Положеннях: «Про організацію освітнього процесу в БДПУ», «Про академічну доброчесність та систему запобігання академічному плагіату в Бердянському державному педагогічному університеті», «Про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Бердянському державному педагогічному університеті», «Про кваліфікаційну роботу здобувачів вищої освіти Бердянського державного педагогічного університету». Сподіваємось, що ці рекомендації стануть в нагоді здобувачам, які працюють над виконанням кваліфікаційних робіт різного рівня, а також викладачам, які здійснюють керівництво науковою роботою здобувачів.

ДОДАТКИ

Додаток А.1

Зразок титульної сторінки курсової роботи

Форма № Н-6.01

Бердянський державний педагогічний університет

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти

(повна назва кафедри, циклової комісії)

КУРСОВА РОБОТАз теорії та історії соціальної роботи

(назва дисципліни)

Тема:

«Практика соціальної допомоги в Київській Русі»

Здобувача (ки) 2 курсу 204 СР групи
спеціальності І 10 Соціальна робота та
консультування
Яни ЛИПОСАВИЦЬКОЇ

Керівник: старший викладач, кан. пед. наук,
Анастасія ПОПОВА

Кількість балів: 95 Оцінка: ECTS A

Члени комісії

Катерина ПЕТРОВСЬКА

(підпис) (прізвище та ініціали)

Анастасія ТУРГЕНЄВА

(підпис) (прізвище та ініціали)

Ірина СИЗОНЕНКО

(підпис) (прізвище та ініціали)

Запоріжжя, 2025

Галина ВОВК

Зразок титульної сторінки кваліфікаційної роботи

Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет
кафедра _____

Допущено до захисту
Завідувач кафедру

« ____ » _____ 202__

ТЕМА

Кваліфікаційна робота бакалавра

Виконавець: здобувач другого (першого) рівня
вищої освіти, групи _____

Галузь знань _____

Спеціальність _____

Освітньо-професійна програма: _____

Рецензент:

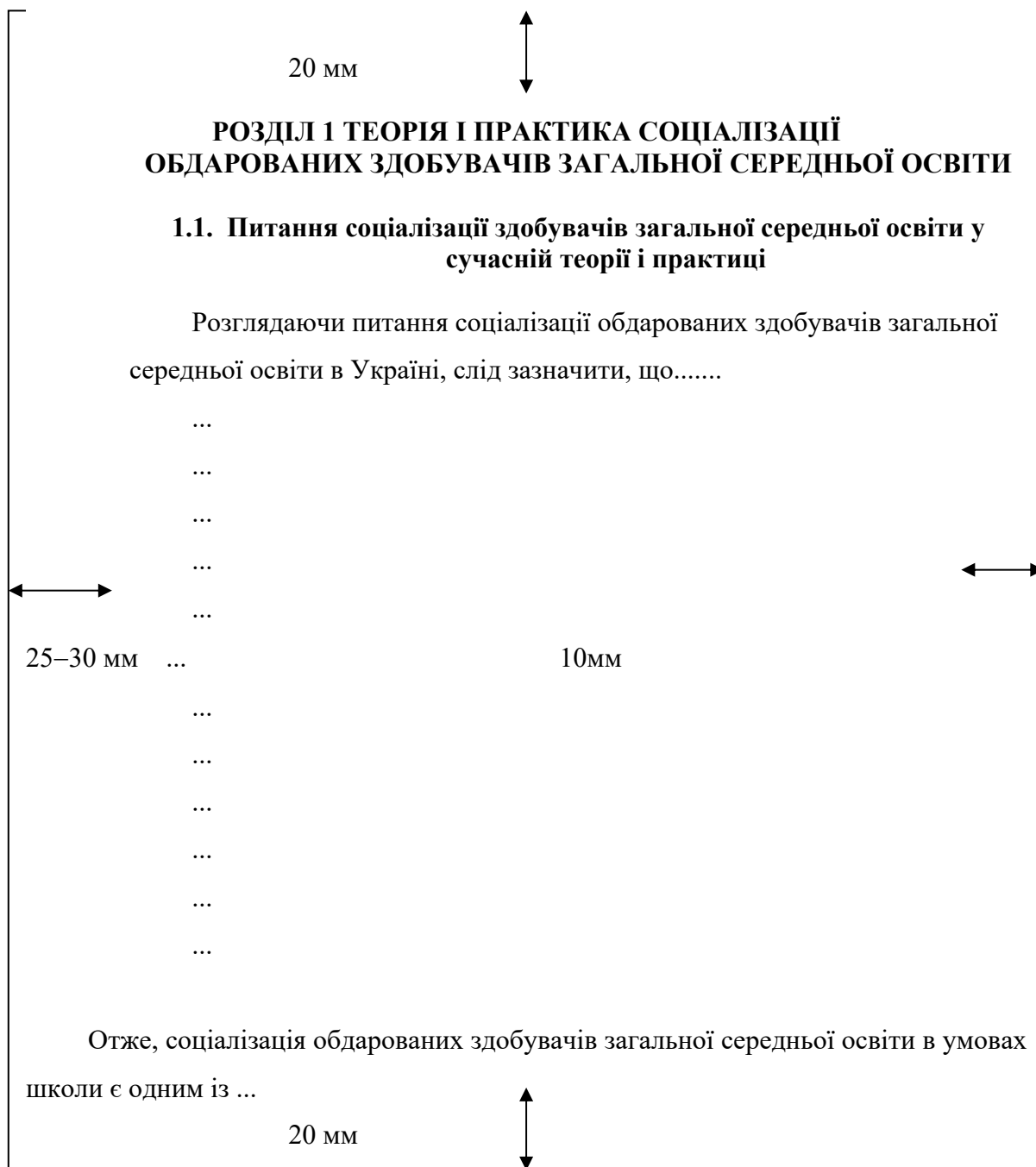
Запоріжжя – 20__

_____ р.

Зразок змісту наукової роботи

ЗМІСТ	
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ У РОБОТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА	6
1.1. Арт-терапія як технологія соціально-педагогічної діяльності	Ошибка! Закладка не определена.
1.2. Основні напрямки та види арт-терапії у соціально-педагогічній діяльності .12	Ошибка! Закладка не определена.
1.3. Особливості використання арт-терапії у соціально-педагогічній діяльності при роботі з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку у закладах позашкільної освіти	17
Висновки до першого розділу	28
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ ЯК ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РОБОТІ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	ОШИБКА! ЗАКЛАДКА НЕ ОПРЕДЕЛЕНА.
2.1. Організація і методика проведення дослідження	29
2.2. Експериментальна перевірка ефективності використання програми соціально-педагогічної арт-терапії у роботі закладів позашкільної освіти.	Ошибка! Закладка не определена.
2.3. Рекомендації щодо використання арт-терапії як технології соціально-педагогічної роботи у закладах позашкільної освіти.	47
Висновки до другого розділу	52
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	57
ДЕКЛАРАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШІ (GAIDET).....	58
ДОДАТКИ	67

Зразок оформлення сторінки

Додаток Д

Список використаних джерел

**ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ У ДИСЕРТАЦІЇ
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
Два автори	1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автори	1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с.
	2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.

Чотири і більше авторів	1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. 2. Бікулов Д. Т, Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. 3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с. 4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с. 3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: 5. С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 6. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. 7. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. 8. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження

	10. актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. 11. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с. 12. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 13. 216 с. 14. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. 15. Антологія української літературно-критичної думки першої половини XX століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомні видання	1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Синицына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с. 3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с. 4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с. 5. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Харьков : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.
Автореферати дисертацій	1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с. 2. Гнатенко Н. Г. Группы интересов у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.

Дисертації	1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.) : дис канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с. 3. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 5. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.
Законодавчі та нормативні документи	1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145- 3. VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 4. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. Ст. 536. 6. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556- 7. VII. Дата оновлення: 28.09.2017. 8. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017). 9. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. Офіційний вісник України. 2017. № 4. С. 530–543. 11. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. Урядовий кур'єр. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10. 13. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. Офіційний вісник України. 2017. № 20. С. 136–141. 15. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. Баланс-бюджет. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.
Архівні документи	1. Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. ЦДАГО України (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71. 2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. 3. Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.

Патенти	1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. 2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Препринти	1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1). 2. Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр«Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).
Стандарти	1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила(ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Каталоги	1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с. 2. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с. 3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. 4./ авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.

Бібліографічні показчики	1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. показч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с. 2. Микола Лукаш : біобібліогр. показч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. 3. (Українська біобібліографія ; ч. 10). 4. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. показч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : 5. Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 6. 140-річчя від дня заснування). 7. Лисодед О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одисей, 2003. 128 с. 8. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні показчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).
ЧАСТИНА ВИДАННЯ: КНИГИ	1. Баймуратов М. А. Имплементация норм международного права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров / М. А. Баймуратов. Михайло Баймуратов: право як буття вченого : зб. наук. пр. до 55- річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493. 2. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. Тридцять лет с экологическим правом : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212. 3. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197. 4. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.
ЧАСТИНА ВИДАННЯ: МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЙ (ТЕЗИ, ДОПОВІДІ)	1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. Голодомор 1932- 1933 років: втрати української нації : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136. 2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137. 3. Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. Формирование толерантного сознания в обществе : материалы VII междунар. антитеррорист. форума (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145–150.

	4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково- 5. популярних журналів. Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53. 6. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.
ЧАСТИНА ВИДАННЯ: ДОВІДКОВОГО ВИДАННЯ	1. Кучеренко І. М. Право державної власності. Великий енциклопедичний юридичний словник / ред. 2. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673. 3. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. Адміністративне право України : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55. 4. Сірий М. І. Судова влада. Юридична енциклопедія. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.
ЧАСТИНА ВИДАННЯ: ПРОДОВЖУВАНОГО ВИДАННЯ	1. Коломєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. 2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159. 3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218. 4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. Проблеми законності. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.
ЧАСТИНА ВИДАННЯ: ПЕРІОДИЧНОГО ВИДАННЯ (ЖУРНАЛУ, ГАЗЕТИ)	1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. Часопис Київського університету права. 2007. № 4. С. 88–92. 2. Коломєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. Право України. 2017. № 5. С. 71–79. 3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. Урядовий кур'єр. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. Юридичний вісник України. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15. 5. Bletska D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.

Електронні ресурси	1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsei.org.ua/5_2017/32.pdf. 3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017). 4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. Наука та інновації. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006
--------------------	---

Примітки:

1. Бібліографічний опис оформлюється згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».
2. Опис складається з елементів, які поділяються на обов'язкові та факультативні. У бібліографічному описі можуть бути тільки обов'язкові чи обов'язкові та факультативні елементи. Обов'язкові елементи містять бібліографічні відомості, які забезпечують ідентифікацію документа. Їх наводять у будь-якому описі.

ПРОМІЖКИ МІЖ ЗНАКАМИ ТА ЕЛЕМЕНТАМИ ОПИСУ Є ОBOB'ЯЗKОВИМИ І ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДЛЯ РОЗРІЗНЕННЯ ЗНАКІВ ГРАМАТИЧНОЇ І ПРИПИСАНОЇ ПУНКТУАЦІЇ.

Додаток Ж

Форма Н.-9.01

Бердянський державний педагогічний університет
 (повне найменування закладу вищої освіти)
 Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
 Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти
 Освітній ступінь магістр
 Галузь знань I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
 (шифр і назва)
 Спеціальність I10 Соціальна робота та консультування
 (шифр і назва)
 Освітньо-професійна програма: «Соціальна робота та соціальна педагогіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Катерина ПЕТРОВСЬКА

«__» _____ 202_ року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЄКТ) ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи

Керівник
роботи

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від “__” _____ року № _____

2. Строк подання здобувачем роботи «08» листопада 2021 року

3. Вихідні дані до роботи:

Об'єкт дослідження:

Предмет дослідження:

Мета дослідження:

Завдання дослідження:

Залежно від специфіки поставлених завдань нами було використано комплекс **методів:**

Зміст

4. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

5. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I			
II			

6. Дата видачі завдання «__» _____ 202__ року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Опрацювання наукової літератури з досліджуваної теми	вересень-жовтень 202_р.	
2.	Коригування наукового апарату (об'єкт, предмет, мета, завдання, методи дослідження), уточнення плану роботи	жовтень 202_р.	
3.	Робота над першим розділом кваліфікаційної роботи	листопад-грудень 202_р.	
4.	Розробка методики констатувального експерименту (мета, завдання, діагностичний інструментарій)	січень 202_р.	
5.	Проведення констатувального експерименту	лютий 202_р.	
6.	На основі аналізу наукової літератури та одержаних результатів констатувального експерименту розробка програми формульовального експерименту	березень 202_р.	
7.	Написання тез доповіді на студентських Днях науки з теми дослідження	квітень 202_р.	
8.	Впровадження програми формульовального експерименту	травень-вересень 202_р.	
9.	Розробка методики контрольного експерименту	вересень-жовтень 202_р.	
10.	Обробка та інтерпретація результатів контрольного результату	листопад 202_р.	
11.	Редагування тексту кваліфікаційної роботи	листопад 202_р.	
12.	Доопрацювання та оформлення кваліфікаційної роботи	грудень 202_р.	

Здобувач вищої освіти

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Бердянський державний педагогічний університет
(повне найменування закладу вищої освіти)

**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Направляється здобувач _____ до захисту кваліфікаційної роботи
(прізвище та ініціали)

за галуззю знань I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення

спеціальністю I10 Соціальна робота та консультування

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійною програмою: «Соціальна робота та соціальна педагогіка»
на тему:

(назва теми)

Кваліфікаційна робота і рецензія додаються.

Декан факультету _____
(підпис)

Євгенія ЛИНДІНА
(прізвище та ініціали)

Довідка про успішність

_____ за період навчання на факультеті дошкільної, спеціальної та соціальної освіти з 2024 року по 2025 рік повністю виконала навчальний план за спеціальністю з таким розподілом оцінок за шкалою ЄКТС:

A_%, B_%, C_%, D_%, E_%

Секретар факультету _____
(підпис)

Марина АДАЄВА
(прізвище та ініціали)

Висновок керівника кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти _____ виконала кваліфікаційну роботу на достатньому науковому рівні. Дослідниця обґрунтувала актуальність проблеми, чітко визначила науковий апарат, проаналізувала першоджерела, розробила експериментально-дослідницьку програму соціально-педагогічної арт-терапії. Магістрантка продемонструвала вміння самостійно здійснювати наукове дослідження, робити відповідні висновки.

Робота відповідає вимогам щодо досліджень даного рівня та може бути рекомендована до захисту.

Робота перевірена на плагіат (довідка надається).

Керівник роботи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ ____ ” _____ 202_ року

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційна робота розглянута. Здобувач вищої освіти _____ допускається до захисту даної роботи в екзаменаційній комісії.

Робота перевірена на плагіат (довідка надається).

Завідувач кафедри _____ Катерина ПЕТРОВСЬКА
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ ____ ” _____ 202_ року

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу
здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності І10 Соціальна робота та консультування
освітньо-професійної програми «Соціальна робота та практична психологія»
Світлани ВЛАСОВОЇ

**«Підготовка майбутнього соціального педагога до роботи в умовах сімейних форм
влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування»**

Розвиток цивілізованого суспільства визначається не тільки його економічним, соціально-культурним рівнем, але й відношенням до знедолених дітей. Перехід від одного політичного устрою до іншого, поповнення складу безпритульних із соціально незахищених верств та груп ризику, криза сімейних стосунків, аморальна поведінка, асоціальні впливи оточення, безробіття спричинили зростання соціального сирітства в Україні.

У зв'язку із збільшенням кількості дітей, що залишилися без піклування батьків, зменшення мережі шкіл-інтернатів та визначення пріоритетом державної політики профілактику соціального сирітства, особливо важливим стає питання спеціальної професійної підготовки фахівців, здатних вести роботу в умовах сімейних форм влаштування, оптимізувати процес соціалізації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, надавати адресну допомогу особам, що її потребують. Отже, актуальність теми кваліфікаційної роботи Світлани Власової не викликає сумнівів.

Варто зазначити узгодженість наукового апарату представленої роботи з вмінням аналізувати наукові джерела, представляти своє бачення у вирішенні завдань дослідження.

Кваліфікаційна робота включає теоретичний огляд наукових джерел із різних аспектів досліджуваної проблеми: сирітство як соціально-педагогічна проблема, генеза створення прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу, інноваційних форм сімейного влаштування дітей та ін. На основі статистичних даних здобувачкою обґрунтовується потреба у підготовці кадрів для роботи з прийомними сім'ями, аналізуються поняття, критерії готовності до професійної діяльності.

Виправданим є, проведений магістранткою аналіз та узагальнення статистичних даних щодо зростання чисельності дітей без батьківської опіки та потреби в розробці нових підходів стосовно виховання і сімейного влаштування дітей-сиріт саме на засадах гуманізму.

Світлана Власова зазначає, що однією з проблем реформування системи піклування сьогодні є необхідність підготовки і перепідготовки кадрів, фахівців соціально-педагогічної сфери, які б професійно допомагали дітям та прийомним батькам взаємоадаптуватися, вміли б добирати і готувати потенційних усиновителів і прийомних батьків, а також дітей, котрі прийдуть до нових сімей.

Задля вирішення поставлених завдань Світланою Власовою було розроблено модель формування готовності студента вищого навчального закладу до роботи з прийомною сім'єю та запропоновано конкретний зміст фахової підготовки через реалізацію в рамках вивчення дисципліни «Соціальний супровід сім'ї» програми «Соціально-педагогічна робота в умовах інноваційних форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування».

Структура, зміст викладеної роботи відповідають існуючим вимогам щодо написання кваліфікаційних робіт, дають повне уявлення про роботу як самостійне та завершене дослідження.

Серед зауважень і побажань слід вказати на більш чіткого формулювання висновків та наявні стилістичні й технічні огріхи.

Проте, вказані недоліки не зменшують значущості роботи. Тому, кваліфікаційна робота Світлани Власової «Підготовка майбутнього соціального педагога до роботи в умовах сімейних форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки» може бути рекомендована до захисту.

Рецензент:

доктор педагогічних наук,
професор кафедри соціальної роботи
та інклюзивної освіти

Ольга ГУРЕНКО

Орієнтовний перелік тем наукових робіт здобувачів вищої освіти

Додаток Є.1.

**Орієнтовна тематика курсових робіт
з дисципліни
«Сучасна соціальна робота»**

1. Сучасні концепції соціальної роботи: порівняльний аналіз основних підходів.
2. Системний та екологічний підходи в сучасній соціальній роботі: спільне та відмінне.
3. Сильні сторони та обмеження проблемно-орієнтованого і ресурсно-орієнтованого підходів у соціальній роботі.
4. Ресурсно-орієнтований підхід у сучасній практиці соціальної роботи: принципи та можливості застосування.
5. Підхід, орієнтований на сильні сторони клієнта, у сучасній соціальній роботі.
6. Людиноцентрований підхід у соціальній роботі: принципи та особливості практичного застосування.
7. Травма-інформований підхід у соціальній роботі: принципи та можливості застосування.
8. Резилієнс-орієнтований підхід у соціальній роботі: теоретичні засади та практичні інструменти.
9. Антидискримінаційний та антиопресивний підходи в сучасній соціальній роботі: порівняльний аналіз.
10. Підхід, заснований на правах людини, у сучасній соціальній роботі.
11. Моделі індивідуальної соціальної роботи: порівняльний аналіз можливостей застосування.
12. Кризове втручання як модель соціальної роботи: принципи, етапи та межі застосування.
13. Короткострокові моделі втручання в сучасній соціальній роботі: порівняльний аналіз.
14. Модель ведення випадку (кейс-менеджменту) в сучасній соціальній роботі: структура та особливості застосування.
15. Комплексні моделі втручання у складних життєвих обставинах: можливості та обмеження.
16. Оцінювання потреб як складова професійного втручання соціального працівника.
17. Оцінювання ресурсів клієнта як складова планування соціальної роботи.
18. Планування соціального втручання: аналіз сучасних підходів та інструментів.
19. Моніторинг та оцінювання результатів індивідуальної соціальної роботи.
20. Міждисциплінарна взаємодія у процесі надання соціальної допомоги: моделі та механізми.
21. Соціальна робота в умовах кризи та соціальної невизначеності: трансформація професійних підходів.
22. Особливості застосування сучасних моделей соціальної роботи в умовах війни.
23. Психосоціальна підтримка в сучасній соціальній роботі: підходи та інструменти.
24. Соціальна робота, орієнтована на відновлення: сучасні концепції та практики.
25. Підходи до соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами: порівняльний аналіз практик.
26. Сучасні підходи до соціальної роботи з ветеранами та членами їхніх сімей.
27. Сучасні моделі соціальної роботи з сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах.

28. Сучасні підходи до соціальної роботи з людьми похилого віку.
29. Сучасні підходи до соціальної роботи з особами з інвалідністю: від патерналістської до людиноцентричної моделі.
30. Інклюзивний підхід у сучасній соціальній роботі: принципи та практичне застосування.
31. Профілактичні моделі в соціальній роботі: порівняльний аналіз.
32. Раннє втручання як комплексна модель підтримки дитини та сім'ї.
33. Цифровізація соціальної роботи: можливості, обмеження та професійні ризики.
34. Онлайн-консультування в соціальній роботі: можливості та етичні обмеження.
35. Цифрові інструменти оцінювання потреб та організації соціальної підтримки.
36. Штучний інтелект у соціальній роботі: можливості, ризики та етичні межі застосування.
37. Доступність цифрових соціальних послуг для вразливих груп населення.
38. Соціальні інновації в сучасній соціальній роботі: аналіз українських та зарубіжних практик.
39. Доказово обґрунтована практика в соціальній роботі: принципи та можливості застосування.
40. Етичне прийняття професійних рішень у сучасній соціальній роботі.
41. Професійні межі у взаємодії соціального працівника з клієнтом.
42. Професійне вигорання соціальних працівників: чинники ризику та сучасні підходи до профілактики.
43. Самозбереження соціального працівника як складова професійної компетентності.
44. Супервізія та інтервізія як інструменти професійної підтримки соціальних працівників.
45. Професійна резилієнтність соціального працівника: сучасні підходи до її підтримки.
46. Менеджмент соціальних послуг: сучасні підходи до організації роботи.
47. Забезпечення якості соціальних послуг: критерії та інструменти оцінювання.
48. Міжсекторальна взаємодія у сучасній соціальній роботі: моделі партнерства.
49. Участь недержавних організацій у розвитку сучасних практик соціальної роботи в Україні.
- 50.** Українські та зарубіжні моделі організації соціальної роботи: порівняльний аналіз.

**Орієнтовна тематика курсових робіт
з дисципліни
«Технології соціальної роботи»**

1. Технології оцінювання потреб, ведення випадку та соціального супроводу

1. Технологія оцінювання індивідуальних потреб особи/сім'ї у практиці соціальної роботи.
2. Технологія ведення випадку (кейс-менеджменту) у соціальній роботі з особами/сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах.
3. Технологія ведення випадку у соціальній роботі з внутрішньо переміщеними особами.
4. Технологія ведення випадку у соціальній роботі з особами та сім'ями, які постраждали внаслідок війни.
5. Технологія соціального супроводу сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах.
6. Технологія соціального супроводу сімей з дітьми в умовах воєнного та повоєнного відновлення.
7. Технологія соціального супроводу військовослужбовців та членів їхніх сімей.
8. Технології міждисциплінарної взаємодії фахівців у процесі ведення випадку.
9. Технології перенаправлення отримувачів соціальних послуг та забезпечення безперервності соціальної підтримки.
10. Цифровий кейс-менеджмент як сучасна технологія організації соціальної підтримки.

2. Технології індивідуальної та групової соціальної роботи

11. Технологія організації індивідуальної соціальної роботи з клієнтом.
12. Технології консультування у практиці соціальної роботи з особами, які перебувають у складних життєвих обставинах.
13. Технології кризового консультування у практиці соціальної роботи.
14. Технологія кризового втручання у соціальній роботі з особами, які переживають кризову життєву ситуацію.
15. Технологія організації групової соціальної роботи з різними категоріями отримувачів соціальних послуг.
16. Технологія створення та функціонування груп взаємодопомоги і самопомоги.
17. Технології групової підтримки осіб, які постраждали внаслідок війни.
18. Технології групової роботи з внутрішньо переміщеними особами в процесі їх соціальної адаптації.
19. Тренінгові технології у практиці соціальної роботи.
20. Технології фасилітації групової взаємодії у соціальній роботі.

3. Технології соціальної адаптації, інтеграції та реінтеграції

21. Технології соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб у приймаючій територіальній громаді.
22. Технології соціальної інтеграції внутрішньо переміщених осіб у життя територіальної громади.
23. Технології соціальної адаптації осіб, які повернулися в Україну після вимушеного перебування за кордоном.
24. Технології соціальної адаптації населення у громадах, що постраждали внаслідок бойових дій.
25. Технології соціальної адаптації та реінтеграції ветеранів і ветеранок.
26. Технології соціальної підтримки ветеранів і ветеранок у процесі переходу від військової служби до цивільного життя.
27. Технології професійної та соціальної реінтеграції ветеранів і ветеранок.

- 28. Технології соціальної адаптації осіб, які звільнилися з місць позбавлення волі.
- 29. Технології соціальної адаптації молоді, яка перебуває у складних життєвих обставинах.
- 30. Технології соціальної інтеграції осіб з інвалідністю у життя територіальної громади.

4. Технології соціальної реабілітації та психосоціальної підтримки

- 31. Технології соціальної реабілітації осіб, які постраждали внаслідок війни.
- 32. Технології психосоціальної підтримки осіб, які постраждали внаслідок війни.
- 33. Технології психосоціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб.
- 34. Технології психосоціальної підтримки сімей військовослужбовців.
- 35. Технології соціальної підтримки сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України.
- 36. Технології соціальної підтримки членів сімей осіб, зниклих безвісти за особливих обставин.
- 37. Технології соціальної підтримки осіб, звільнених з полону, та членів їхніх сімей.
- 38. Технології підтримки життєстійкості особистості у практиці соціальної роботи.
- 39. Травма-інформовані технології у практиці соціальної роботи з особами, які пережили травматичні події.
- 40. Арттерапевтичні технології як допоміжний інструмент психосоціальної підтримки у соціальній роботі.

5. Технології соціальної роботи з сім'ями та дітьми

- 41. Технології соціальної роботи із сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах.
- 42. Технології раннього виявлення вразливості сімей з дітьми та організації соціальної підтримки.
- 43. Технології підтримки батьківського потенціалу сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах.
- 44. Технології профілактики соціального сирітства в територіальній громаді.
- 45. Технології соціальної роботи з прийомними сім'ями та дитячими будинками сімейного типу.
- 46. Технології соціальної роботи з дітьми та сім'ями, які постраждали внаслідок війни.
- 47. Технології соціальної адаптації дітей із числа внутрішньо переміщених осіб.
- 48. Технології соціальної роботи з дітьми, які постраждали від домашнього насильства.
- 49. Технології соціальної підтримки сімей, які виховують дітей з інвалідністю.
- 50. Технології соціальної роботи з сім'ями військовослужбовців, які виховують дітей.

6. Технології соціальної профілактики

- 51. Технології соціальної профілактики ризикованої поведінки дітей та молоді.
- 52. Технології профілактики залежної поведінки серед дітей та молоді.
- 53. Технології профілактики домашнього насильства у практиці соціальної роботи.
- 54. Технології профілактики соціального сирітства у роботі з сім'ями групи ризику.
- 55. Технології профілактики соціальної дезадаптації дітей та молоді.
- 56. Технології формування здоров'язбережувальної поведінки дітей та молоді.
- 57. Тренінгові технології соціальної профілактики у роботі з молоддю.
- 58. Інформаційно-просвітницькі технології профілактики соціальних ризиків.
- 59. Технології профілактичної роботи в цифровому середовищі.
- 60. Технології раннього виявлення та попередження складних життєвих обставин.

7. Технології соціальної роботи з особами, які перебувають у ситуаціях підвищеної вразливості

- 61. Технології соціальної роботи з особами з інвалідністю.
- 62. Технології соціальної роботи з людьми похилого віку.

63. Технології соціальної підтримки маломобільних осіб в умовах евакуації та вимушеного переміщення.
64. Технології соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб похилого віку.
65. Технології соціальної роботи з особами, які постраждали від домашнього та гендерно зумовленого насильства.
66. Технології соціальної роботи з особами, які мають досвід залежності.
67. Технології зменшення шкоди у соціальній роботі з людьми, які вживають психоактивні речовини.
68. Технології соціальної роботи з людьми, які живуть з ВІЛ.
69. Технології соціальної роботи з особами без постійного місця проживання.
70. Технології соціальної роботи з безробітними та особами, які перебувають у пошуку роботи.
71. Технології соціальної роботи з молодими людьми, які перебувають у ситуації соціальної вразливості.
72. Технології соціальної підтримки осіб з інвалідністю внаслідок війни.

8. Технології соціальної роботи в громаді

73. Технології соціальної роботи в територіальній громаді в умовах війни та повоєнного відновлення.
74. Технології оцінювання соціальних потреб населення територіальної громади.
75. Технології мобілізації ресурсів громади для вирішення соціальних проблем.
76. Технології активізації мешканців територіальної громади у вирішенні соціальних проблем.
77. Технології розвитку взаємодопомоги та соціальної згуртованості в територіальній громаді.
78. Технології підтримки внутрішньо переміщених осіб засобами громади.
79. Технології соціальної роботи у прифронтових громадах.
80. Мобільна соціальна робота як технологія забезпечення доступності соціальних послуг.
81. Технології міжсекторальної взаємодії у вирішенні соціальних проблем територіальної громади.
82. Технології взаємодії соціальних служб, закладів освіти, охорони здоров'я та громадських організацій у громаді.
83. Технології залучення отримувачів соціальних послуг до планування соціальної підтримки у громаді.
84. Технології соціального відновлення та зміцнення життєстійкості територіальних громад.

9. Технології волонтерської діяльності та діяльності громадських організацій

85. Технології організації волонтерської діяльності у соціальній роботі.
86. Волонтерська діяльність як технологія мобілізації ресурсів громади в умовах війни.
87. Технології залучення та координації волонтерів у діяльності надавачів соціальних послуг.
88. Технології підготовки волонтерів до роботи з вразливими групами населення.
89. Технології діяльності громадських організацій у соціальній підтримці осіб, які постраждали внаслідок війни.
90. Технології діяльності громадських організацій у соціальній підтримці ветеранів і членів їхніх сімей.
91. Технології взаємодії державних, комунальних, громадських і благодійних організацій у наданні соціальної підтримки.
92. Технології взаємодії соціальних служб і гуманітарних організацій в умовах війни та відновлення.

10. Проектні, адвокаційні та інформаційно-комунікаційні технології

93. Технологія розроблення та реалізації соціального проекту для вирішення проблем визначеної цільової групи.
94. Технології соціального проектування у вирішенні актуальних проблем територіальної громади.
95. Технології соціальної адвокації прав та інтересів вразливих груп населення.
96. Технології адвокації доступності соціальних послуг у територіальній громаді.
97. Інформаційно-просвітницькі технології у практиці соціальної роботи.
98. Технології розроблення та проведення соціальних інформаційних кампаній.
99. Технології комунікації соціальних служб з отримувачами соціальних послуг.
100. Технології використання соціальних мереж в інформаційно-просвітницькій діяльності соціального працівника.

11. Цифрові та інноваційні технології соціальної роботи

101. Цифрові технології у практиці соціальної роботи.
102. Технології дистанційного надання соціальних послуг.
103. Онлайн-консультування як технологія соціальної роботи.
104. Цифрові технології оцінювання потреб та ведення випадку у соціальній роботі.
105. Цифрові технології забезпечення доступу населення до соціальних послуг.
106. Цифрові технології соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами.
107. Використання цифрових інструментів у міждисциплінарній взаємодії фахівців соціальної сфери.
108. Можливості використання технологій штучного інтелекту у практиці соціальної роботи.
109. Технології забезпечення цифрової доступності соціальних послуг для вразливих груп населення.
110. Інноваційні технології надання соціальних послуг в умовах війни та повоєнного відновлення.

12. Технології професійної підтримки фахівців соціальної роботи

111. Технології профілактики професійного вигорання фахівців соціальної роботи.
112. Технології професійного самозбереження соціальних працівників в умовах тривалого професійного стресу.
113. Технології підтримки професійної життєстійкості фахівців соціальної сфери в умовах війни.
114. Супервізія як технологія професійної підтримки фахівців соціальної роботи.
115. Інтервізія як технологія професійної взаємодії та підтримки фахівців соціальної роботи.
116. Технології командної взаємодії фахівців соціальної сфери в умовах кризового реагування.

Тематика кваліфікаційних бакалаврських робіт¹

Додаток Є.3.

1. Соціальна робота в умовах війни, вимушеного переміщення та відновлення

1. Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами: потреби, ресурси та технології соціальної підтримки.
2. Соціальна адаптація внутрішньо переміщених осіб у приймаючих територіальних громадах.
3. Психосоціальна підтримка осіб, які постраждали внаслідок війни, у практиці соціальної роботи.
4. Соціально-психологічні чинники адаптації населення до тривалих кризових умов: можливості соціальної роботи.
5. Соціальна підтримка сімей, які зазнали вимушеного переміщення внаслідок війни.
6. Соціальна підтримка дітей та молоді, які зазнали вимушеного переміщення.
7. Соціальна робота з особами, які повертаються в Україну після вимушеного перебування за кордоном.
8. Соціальна робота з населенням територіальних громад, постраждалих унаслідок бойових дій.
9. Доступність соціальних послуг для населення в умовах війни: проблеми та напрями вдосконалення.
10. Міжсекторальна взаємодія у забезпеченні соціальної підтримки населення, постраждалого внаслідок війни.

2. Соціальна робота з ветеранами, військовослужбовцями та їхніми сім'ями

11. Соціальна адаптація та реінтеграція ветеранів і ветеранок у цивільне життя.
12. Психосоціальна підтримка ветеранів і ветеранок у системі соціальної роботи.
13. Соціальна підтримка сімей ветеранів і ветеранок: потреби та напрями вдосконалення.
14. Соціальна підтримка сімей військовослужбовців в умовах тривалої війни.
15. Соціальна підтримка сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України.
16. Соціальна підтримка членів сімей осіб, зниклих безвісти за особливих обставин.
17. Соціальна підтримка осіб, звільнених з полону, та членів їхніх сімей.
18. Соціально-психологічні чинники професійної реінтеграції ветеранів і ветеранок.
19. Ресурси територіальної громади у забезпеченні соціальної реінтеграції ветеранів і ветеранок.
20. Міждисциплінарна взаємодія фахівців у системі підтримки ветеранів і членів їхніх сімей.

3. Психосоціальне благополуччя та соціально-психологічна підтримка

Цей блок особливо добре працюватиме для ОП «Соціальна робота та практична психологія», але об'єктом залишається практика соціальної роботи.

21. Психосоціальне благополуччя молоді в умовах війни: чинники ризику, ресурси та напрями соціальної підтримки.
22. Психосоціальна підтримка дітей та підлітків в умовах тривалого стресу та соціальної невизначеності.

¹ Тематика кваліфікаційних бакалаврських робіт формується відповідно до предметної області спеціальності 231 «Соціальна робота» (П10 Соціальна робота та консультування) та особливостей освітньої програми. Залежно від освітньої програми, наукових інтересів здобувача та обраної проблематики дослідження тема може передбачати соціально-психологічний або соціально-педагогічний аспект за умови збереження предметного поля соціальної роботи.

23. Соціально-психологічні ресурси подолання складних життєвих обставин клієнтами соціальних служб.
24. Резилієнтність як ресурс подолання складних життєвих обставин у практиці соціальної роботи.
25. Соціальна підтримка як чинник психосоціального благополуччя особистості в кризових життєвих ситуаціях.
26. Самотність і соціальна ізоляція людей похилого віку: можливості соціальної роботи щодо їх подолання.
27. Соціально-психологічні чинники адаптації внутрішньо переміщеної молоді.
28. Соціально-психологічна підтримка осіб, які переживають втрату та горювання, у практиці соціальної роботи.
29. Травма-інформований підхід у психосоціальній підтримці отримувачів соціальних послуг.
30. Групи взаємодопомоги як ресурс психосоціальної підтримки осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах.

4. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю

Це сильніше представлятиме ОП «Соціальна робота та соціальна педагогіка».

31. Соціально-педагогічна підтримка дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах.
32. Соціально-педагогічна підтримка дітей із числа внутрішньо переміщених осіб в освітньому середовищі.
33. Соціально-педагогічна підтримка соціальної адаптації дітей, які повернулися в Україну після вимушеного перебування за кордоном.
34. Соціально-педагогічні технології формування життєстійкості підлітків в умовах війни.
35. Соціально-педагогічна профілактика ризикованої поведінки підлітків.
36. Соціально-педагогічна профілактика булінгу та кібербулінгу серед дітей і молоді.
37. Соціально-педагогічна підтримка дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі.
38. Соціально-педагогічна підтримка сімей, які виховують дітей з особливими освітніми потребами.
39. Соціально-педагогічні технології розвитку соціальної активності підлітків і молоді.
40. Волонтерська діяльність як засіб соціалізації та громадянської активності молоді.
41. Наставництво як технологія соціальної підтримки дітей та молоді.
42. Соціально-педагогічна підтримка підлітків, які мають труднощі соціальної взаємодії.
43. Соціально-педагогічні технології профілактики соціальної дезадаптації дітей та підлітків.
44. Безпечне освітнє середовище як чинник соціального благополуччя дітей та молоді.

5. Сім'я, батьківство та захист прав дитини

45. Соціальна робота із сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах: потреби та ресурси підтримки.
46. Соціальний супровід сімей з дітьми як технологія подолання складних життєвих обставин.
47. Соціальна підтримка сімей, які виховують дітей з інвалідністю.
48. Соціальна підтримка сімей, які виховують дітей з особливими освітніми потребами.
49. Підтримка батьківського потенціалу сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах.
50. Соціальна профілактика сімейного неблагополуччя та соціального сирітства.
51. Соціальна робота з прийомними сім'ями та дитячими будинками сімейного типу.

- 52. Наставництво як форма підтримки дітей, які не мають можливості виховуватися у власній сім'ї.
- 53. Міжвідомча взаємодія у забезпеченні захисту прав та найкращих інтересів дитини.
- 54. Соціальна підтримка сімей з дітьми в умовах вимушеного переміщення.

6. Насильство, складні життєві обставини та соціальна безпека

- 55. Соціальна робота з особами, які постраждали від домашнього насильства.
- 56. Соціально-психологічна підтримка осіб, які постраждали від домашнього насильства.
- 57. Соціальна профілактика домашнього насильства в територіальній громаді.
- 58. Соціальна робота з дітьми, які постраждали від насильства.
- 59. Міжвідомча взаємодія у наданні допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства.
- 60. Соціальна підтримка осіб, які постраждали від торгівлі людьми.
- 61. Соціальна профілактика торгівлі людьми в умовах війни та вимушеного переміщення населення.
- 62. Соціальна робота з особами, які опинилися у ситуації бездомності.
- 63. Соціальна робота з особами, які звільнилися з місць позбавлення волі: проблеми адаптації та ресоціалізації.

7. Залежності, ризикована поведінка та соціальна профілактика

- 64. Соціальна профілактика вживання психоактивних речовин серед молоді.
- 65. Соціальна робота з особами, які мають досвід залежності: потреби та ресурси відновлення.
- 66. Соціально-психологічні чинники формування залежної поведінки молоді та напрями її соціальної профілактики.
- 67. Технології зменшення шкоди у соціальній роботі з людьми, які вживають психоактивні речовини.
- 68. Соціальна профілактика проблемного використання цифрових технологій серед підлітків і молоді.
- 69. Вплив соціальних мереж на психосоціальне благополуччя молоді: можливості соціальної профілактики.
- 70. Формування здоров'язбережувальної поведінки молоді засобами соціальної роботи.

8. Інклюзія, інвалідність та соціальна участь

- 71. Соціальна робота з особами з інвалідністю: потреби, бар'єри та ресурси соціальної участі.
- 72. Соціальна підтримка осіб з інвалідністю в територіальній громаді.
- 73. Соціальна інтеграція молоді з інвалідністю: бар'єри та можливості соціальної роботи.
- 74. Доступність соціальних послуг для осіб з інвалідністю.
- 75. Соціальна робота із сім'ями, які виховують дітей з інвалідністю.
- 76. Соціальна підтримка осіб з інвалідністю в умовах війни та вимушеного переміщення.
- 77. Інклюзивність територіальної громади як умова соціальної участі вразливих груп населення.

9. Люди похилого віку, соціальна ізоляція та підтримка

- 78. Соціальна робота з людьми похилого віку в територіальній громаді.
- 79. Психосоціальне благополуччя людей похилого віку та ресурси його підтримки засобами соціальної роботи.
- 80. Соціальна ізоляція та самотність людей похилого віку: чинники та технології соціальної підтримки.
- 81. Соціальна активність людей похилого віку як чинник активного довголіття.
- 82. Цифрова інклюзія людей похилого віку як напрям соціальної роботи.

83. Соціальна підтримка людей похилого віку в умовах війни та вимушеного переміщення.

84. Міжпоколіннєва взаємодія як ресурс соціальної підтримки людей похилого віку.

10. Професійна діяльність та благополуччя фахівців соціальної сфери

85. Професійне вигорання фахівців соціальної роботи: чинники та напрями профілактики.

86. Професійна резилієнтність соціальних працівників в умовах війни.

87. Психологічне благополуччя фахівців соціальної сфери в умовах професійного стресу.

88. Баланс професійного та особистого життя соціальних працівників як чинник професійного благополуччя.

89. Супервізія як ресурс професійної підтримки фахівців соціальної роботи.

90. Професійна компетентність соціальних працівників щодо роботи з особами, які постраждали внаслідок війни.

91. Готовність соціальних працівників до застосування травма-інформованого підходу.

92. Професійна самоорганізація та самозбереження соціального працівника в умовах кризового навантаження.

11. Громада, соціальна згуртованість, волонтерство та миробудування

93. Соціальна згуртованість територіальної громади в умовах війни та повоєнного відновлення.

94. Соціальна інтеграція внутрішньо переміщених осіб як чинник згуртованості територіальної громади.

95. Волонтерство як ресурс соціальної підтримки населення в умовах війни.

96. Волонтерська активність молоді як чинник громадянської участі та соціальної згуртованості.

97. Роль громадських організацій у забезпеченні соціальної підтримки вразливих груп населення.

98. Міжсекторальне партнерство у вирішенні соціальних проблем територіальної громади.

99. Соціальна медіація як інструмент попередження та врегулювання конфліктів у громаді.

100. Соціальна медіація та діалогові практики у процесах миробудування та соціальної згуртованості.

101. Участь молоді у відновленні та розвитку територіальних громад.

102. Ресурсний потенціал громади у забезпеченні підтримки населення в кризових умовах.

12. Цифровізація та інновації в соціальній роботі

103. Цифровізація соціальної роботи: можливості та ризики для отримувачів соціальних послуг.

104. Доступність цифрових соціальних послуг для вразливих груп населення.

105. Онлайн-консультування та дистанційна підтримка в практиці соціальної роботи.

106. Соціальні мережі як інструмент інформаційно-просвітницької діяльності у соціальній роботі.

107. Цифрова компетентність соціальних працівників як складова професійної діяльності.

108. Використання цифрових технологій у соціальній роботі з молоддю.

109. Штучний інтелект у професійній діяльності соціального працівника: можливості, ризики та етичні обмеження.

110. Цифрове виключення вразливих груп населення як проблема сучасної соціальної роботи.

Приклад формулювання декларації використання генеративного ШІ (GAIDeT)**ДЕКЛАРАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШІ (GAIDeT)**

***Приклад тексту.** Автори декларують використання генеративного ШІ в процесі дослідження та написання. Згідно з таксономією GAIDeT (2025), такі завдання були делеговані інструментам GAI під повним людським наглядом: пошук та систематизація літератури; аналіз даних; переклад; аналіз етичних ризиків. Використаний інструмент GAI: ChatGPT-5. Відповідальність за остаточний варіант рукопису повністю лежить на авторах. Інструменти GAI не вказані як автори та не несуть відповідальності за кінцеві результати.*